

EN EKSEMPELSAMLING OG
ANALYSE AF DRIFTSMODELLER

DRIFT AF DANSKE OUTDOOR- FACILITETER

KOLOFON

Titel: Drift af danske outdoorfaciliteter - en eksempelsamling og analyse af driftsmodeller

Dataindsamling og analyse: Rasmus Johnsen

Forfattere: Casper Lindemann, Christine Jürgensen, Christoffer Riis Svendsen og Rasmus Johnsen

Redaktion: Casper Lindemann, Christine Jürgensen, Christoffer Riis Svendsen

Udgiver: Dansk Kyst- og Naturturisme, Danmarks Idrætsforbund og OnTrail

Udgivelsesår: 02/2022

Grafik og layout: Super Schwarz

FOTOGRAFOVERSIGT

Lars Møller: Forsiden og side 20

Lotte Thiesen: Side 26

Christoffer Riis Svendsen: Side 6, 12 og 16

Lasse Lyck: Side 14

DKNT: Side 57 og 88

Flying October: Side 57 og 88

LUMO Arkitekter Jesper Balleby: Side 60 og 66

Casper Lindemann: Side 8, 9, 11, 24, 30, 31, 35, 37, 39, 40, 42, 44, 46, 48, 49, 55, 59, 62, 68, 75 og 92

INDHOLD

INDLEDNING	4
BEGREBER OG METODE.....	6
EKSEMPLER PÅ DRIFTSMODELLER.....	9
MTB-SPOR.....	11
ORIENTERINGSBANER (FIND VEJ I)	30
STIER OG RUTER	39
VANDSPORTSFACILITETER	48
PRIMITIVE OVERNATNINGSFACILITETER	59
ØVRIGE FACILITETER	68
ANALYSE AF DRIFTSMODELLER	75
PERSPEKTIVERING	88
REGISTER	93

INDLEDNING

Der har i de seneste mange år været en støt stigende interesse i den danske befolkning for naturoplevelser og outdooraktiviteter. Tendensen er kun styrket yderligere under Corona Pandemien, hvor kun naturen har været åben, og vi derfor har taget interessen med i sommerhuset, på weekendbesøg og som supplement til hjemmekontoret.

Aldrig før har der været så mange overnatninger i Naturstyrelsens shelters¹, antal gennemkørsler på MTB-sporene og medlemmer af vandsportsforeningerne². Det er helt tydeligt, at Corona situationen har fået endnu flere danskere ud i naturen, hvor mange har oplevet en fornyet glæde over de oplevelser, som findes derude. Tendensen ses alle steder i den vestlige verden og mærkes derfor også nu meget konkret i turismebranchen, hvor gæster efterspørger udendørsoplevelser, der nu i endnu højere grad er reason-to-go.

EN POSITIV UDVIKLING

Den stigende interesse for outdooraktiviteter er positivt både i forhold til folkesundhed, bosætning, turisme, naturforvaltning og lokal udvikling i mange kommuner. Outdooroplevelser er omdrejningspunktet for mange nye mikroiværksættere og turist- og eventarrangører. Disse mikroiværksættere og turist- og eventarrangører bidrager til feriestedernes udvikling, og en ny undersøgelse viser, at de udgør et stærkt potentiale for udvikling i landdistrikterne³.

Der er således mange positive gevinster ved den stigende interesse for naturoplevelser og outdooraktiviteter, og det er derfor vigtigt at understøtte og fastholde tendensen. En forsat positiv udvikling kræver rettidig omhu. Både myndigheder og outdooraktører på tværs af brancher bør støtte og facilitere mulighederne, så aktiviteter i naturen kan foregå på en god og bæredygtig måde uanset antallet af brugere. Faciliteter er helt afgørende for at kunne fortsætte den positive udvikling og for at sikre hensynet til naturen og til hinanden, når så mange fær-

des i naturen. Med den stigning vi har set i de senere år, så går vi en fremtid i møde, hvor det mere handler om crowd management, om at facilitere gode naturoplevelser for både lokale og gæster, end om at lokke folk ud i naturen i første omgang. Vi står altså overfor et paradigmeskifte.

SVÆRT AT FINDE MIDLER TIL DRIFT

Flere og tidssvarende outdoorfaciliteter er altså helt centrale for at sikre en bæredygtig udvikling og forvaltning af vores nære natur. Desværre viser erfaringerne, at det

¹ Naturstyrelsen 2020

² Danmarks Idrætsforbund, pressemeddelelse juli 2020

³ Outdoor aktører har betydning for lokal udvikling. Center for Regional- og Turismeforskning, september 2020

er enormt vanskeligt at finde finansiering til anlæg og endnu sværere at finde midler til drift af outdoorfaciliteter i Danmark. Det er der en række årsager til bl.a. usikkerhed omkring Folkeoplysningslovens bestemmelser, forskellige ejerforhold og generelt mange aktører på området, som skal blive enige. De mange aktører betyder, at opgaven ofte falder mellem flere stole. Kultur- og fritidsforvaltningerne ser faciliteterne som friluftsfaciliteter snarere end idrætsfaciliteter og dermed en opgave for natur- og miljøforvaltningen. Natur- og miljøforvaltningen mener derimod, at det må være en opgave for kultur- og fritidsforvaltningen, og ingen steder arbejdes der med modeller hvor turistbranchen kan spille en rolle. Ofte vedligeholdes spor, stier og ruter af frivillige, som får en oplevelse af et Sisyfosarbejde, hvor de uorganiserede udøvere, herunder (endags)turister ikke bidrager til driftsøkonomien. Dertil kommer en række andre aktører, som også er relevante for anlæg og drift af outdoorfaciliteter i Danmark, f.eks. Naturstyrelsen, Nationalparker, Naturparker, stiftelser, destinationer, foreninger og private skovejere.

Mange outdoorfaciliteter anlægges med finansiel støtte fra fonde, men fondene giver

generelt ikke penge til driften. Driftsudgifterne er således ofte en barriere, og vi ser i disse år mange fondsfinansierede outdoorfaciliteter, der gradvist forfalder, gror til eller helt forsvinder. Der ligger derfor ofte en bias ved at anlægge noget nyt, fordi driften er uklar. Det er derfor helt centralt for udviklingen på outdoorområdet at blive klogere på, hvordan man kan udvikle bæredygtige driftsmodeller for infrastruktur og faciliteter til outdoor.

SAMARBEJDE MELLEM MANGE OUTDOORAKTØRER

I marts 2019 udgav DIF en analyse af outdoormulighederne i den danske natur. Rapporten viste, at de fleste kommuner har et rimeligt godt udbud af natur (skov og vand) men meget få faciliteter. I mange kommuner er det således faciliteter, og ikke arealer, der er den begrænsende faktor for outdoor⁴. Der er med andre ord et stort potentiale for at fremme outdoormulighederne ved at etablere flere faciliteter. En af rapportens anbefalinger er, at samarbejdet omkring outdoorfaciliteter i Danmark bør belyses nærmere. Altså hvor meget og hvordan samarbejder stat, kommuner, private aktører, turistbranchen, foreninger og selvorganiserede, og hvordan er samarbejdet internt i kommunerne mellem de enkelte

forvaltninger. Sidst men ikke mindst mangler der viden om de økonomiske forhold. Hvordan og hvor meget investerer kommunerne i outdoorfaciliteter, hvor meget og hvordan driftes faciliteterne, og hvad er de samlede omkostninger sammenlignet med andre faciliteter.

Denne rapport belyser en række af de nævnte forhold, og bidrager dermed til en bæredygtig udvikling på outdoorområdet i Danmark, hvor flere aktører tager ansvar for udviklingen.

Vi håber at rapporten vil finde anvendelse af alle outdooraktører i Danmark – private såvel som offentlige.

⁴ Outdooridræt i Danmark – en kortlægning og analyse af idrætsmulighederne i den danske natur. Udgivet af Danmarks Idrætsforbund, marts 2019.

BEGREBER OG METODE

I takt med at oplevelser og aktiviteter i naturen har fået større og større betydning, er der opstået et stigende behov for bæredygtige outdoorfaciliteter. Sidstnævnte hviler som minimum på tre ben.

Det ene handler om hensynet til flora og fauna og andre brugere af naturen, idet planlagt og struktureret tilgængelighed og formidling kan lede folk uden om sårbare områder og forhindre "konflikter" mellem brugergrupper.

Det andet handler om de oplevelser, man får. De skal være af en kvalitet, der har tilstrækkelig værdi for tilstrækkelig mange for at indfri friluftslivets samfundsgavnlige potentiale.

Sidst men ikke mindst handler det om at når driften sikres, skabes et solidt grundlag for at naturoplevelser og aktiviteter forbliver attraktive.

HVAD ER EN DRIFTSMODEL?

Undertiden kan det være svært at skelne

mellem drift og udvikling. Det gælder f.eks. MTB-spor, som i stort omfang er dynamiske. Som sådan lægges der sløjfer til mens andre droppes, der bygges, anlægges detaljer og tilføjes features som udvikler progressionsmuligheder for mountainbikeren (berms, drops, rock gardens etc.). Alt dette er udvikling.

Heroverfor beskæftiger nærværende rapport sig med driften, som kort og godt omhandler det at kunne levere på en kerneopgave over tid. Kerneopgaven i denne sammenhæng består i at sikre kvaliteten af allerede etablerede faciliteter.

Som sådan er driftsmodellen en samlebetegnelse for den sammenhæng af personer, enheder, processer, redskaber og standarder, der udgør fundamentet for, at en eller flere (organisationer) kan levere på en kerneopgave. Den gode driftsmodel er en, der leverer effektivt, stabilt og uden at stresse systemet unødigt.

Med denne rapport afdækker vi så vidt mu-

ligt driftsmodellen for den enkelte facilitet eller case. Vi forholder os ikke til om faciliteten er populær eller i god kvalitet. Det er alene driften vi afdækker.

METODE

Projektet skal ses som et første forsøg på at fremstille én overordnet struktur og dermed starte en mere entydig samtale om de elementer, der indgår i driftsmodeller for outdoor faciliteter.

Vi har valgt at tage udgangspunkt i faciliteter, som understøtter en bred vifte af aktiviteter. Det drejer sig om vandring, mountainbiking (MTB), turridning, (vinter)badning, orienteringsløb, wakeboarding, windsurfing og kitesurfing samt det, der over en bred kam kan kaldes blå støttepunkter og dermed faciliteter som også understøtter f.eks. turkajak.

Målet har været at finde cases og dermed eksempler på modeller, hvor løsning af driftsopgaverne er baseret på hhv. frivilligt, offentligt og privat engagement samt

kombinationer eller partnerskaber mellem frivillige, offentlige og/eller private aktører. I den forbindelse har vi også søgt efter og afdækket eksempler, hvor der findes et én-til-en forhold mellem brug af og betaling for anvendelse af faciliteten.

Som sådan har vi, indenfor de rammer vi har haft til rådighed, forsøgt at finde cases, der repræsenterer et bredt spektrum af driftsmodeller i Danmark.

Dataindsamling er sket gennem strukturerede og semistrukturerede interviews af nøgleaktører i driften. I en række tilfælde har det krævet opfølgende samtaler mhp. afklaring af detaljer. I nogle tilfælde har driftsopgaverne været udmærket beskrevet i de skriftlige aftaler, der er indgået mellem aktørerne. Når det har været sådan, har det også indgået som baggrund for beskrivelsen af elementerne i modellen.

Formen afspejler et ønske om at skabe ét format, som på én A4-side giver et overordnet billede af, hvordan tingene hænger

BEGREBER OG METODE

sammen. Denne fremgangsmåde kan for så vidt benyttes til at skabe et overblik over en vilkårlig driftsmodel (for outdoor faciliteter) med den detaljeringsgrad, der ønskes.

Vi har i forbindelse med indsamling af data valgt at tage udgangspunkt i en forholdsvis bred anvendelse af begrebet om 'udgifter'. Vi skelner således mellem fem udgiftstyper. Det drejer sig om lønnede timer, ulønnede timer, materialer, udstyr og penge.

De tilfælde, hvor 'penge' oplistes sammen med en eller flere af de øvrige fire udgiftstyper, er det fordi, der tilføres penge, som dækker udgifter, som ligger udover det, der er dækket ind gennem de resterende udgiftstyper.

Det gøres med det formål at tydeliggøre fordelingen af den værdi, der lægges i arbejdet med at drive og vedligeholde faciliteterne. Det ændrer selvfølgelig ikke ved, at alt dette i sidste instans kan gøres op i penge.

'Udstyr' er genstande, som bruges i en bestemt situation eller til et bestemt formål i driften. Som sådan inkluderer det også materialer eller genstande, der forarbejdes, og således bruges til fremstilling af faciliteterne.

Vores forestilling om de opgaver, der løses gennem driften, har indledningsvis været forholdsvis løst defineret. Som sådan er benævnelserne baseret på de udsagn, der er kommet ind i forbindelse med vores interviews og efterfølgende bearbejdning af data.

Det har i en række tilfælde vist sig, at en del opgaver falder i nogle overordnede kategorier. Eksempler er 'salg', 'information' og 'koordination'. I en række tilfælde antager opgaverne en mere speciel karakter. Eksempler er 'udvendigt vedligehold', 'indvendigt vedligehold' og 'vedligehold af wayfinding system'.

EKSEMPLER PÅ DRIFTS- MODELLER

I DETTE KAPITEL BESKRIVER VI DRIFTSMODELLER FOR EN LANG RÆKKE DANSKE OUTDOORFACILITETER.

Vi har udvalgt et forholdsvis bredt udsnit af facilitetstyper, dog med et særligt fokus på de faciliteter, og den infrastruktur, som efterspørges af idrætsudøvere og turister.

Formålet med at gennemgå disse konkrete driftsmodeller er dels at give inspiration til andre og dels at belyse forskelle og ligheder mellem forskellige facilitetstyper, ejerforhold og geografiske forhold

I dette kapitel kan du dykke ned i de konkrete eksempler og lade dig inspirere. I næste kapitel kan du blive klogere på de generelle tendenser vi ser på tværs af alle eksemplerne.

LÆSEVEJLEDNING TIL EKSEMPLERNE

Øverst opsummeres fakta om den enkelte case. Partnerskabsmodellen fortæller hvilke typer organisationer, der er sammen om at drive de elementer, som indgår i casen.

• AKTØRER

→ **FØRSTE KOLONNE** viser, hvilke aktører der er involveret i driften. For kommunernes vedkommende vises også, hvor i organisationen driften er placeret.

Til venstre fremgår, hvem der har indgået aftaler med hvem om forhold, der vedrører driften og hvorvidt disse aftaler er mundtlige (stiplet linje) eller skriftlige (fuldt optrukket linje)..

• UDGIFTER

→ **ANDEN KOLONNE** viser en opgørelse over de udgifter, der er forbundet med driften. Vi har valgt at dele det op i lønnede timer, ulønnede timer, udstyr, materialer og penge.

• OPGAVER

→ **TREDJE KOLONNE** kategoriserer de opgavetyper, aktørerne knytter til de udgifter, der er forbundet med driften.

• INDTÆGTER

→ **FJERDE KOLONNE** viser, om brugerne betaler for at benytte (dele af) faciliteten eller produkter, der udbydes som en direkte konsekvens af faciliteten. Vi medtager brugerdonationer, velvidende at det ikke kvalificerer som egentlig brugerbetaling.

• NOTER

→ **I FEMTE KOLONNE** kolonne findes en overordnet beskrivelse af de enheder, procesor, redskaber og standarder, som indgår i den pågældende driftsmodel.

MTB-SPOR

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR VI EN
RÆKKE EKSEMPLER PÅ DRIFT AF
DANSKE MTB-SPOR

VESTERSKOVEN OG NORDSKOVEN MTB-SPOR

LOKALISERING:	Silkeborg, Silkeborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Silkeborg Kommune og Naturstyrelsen Søhøjlandet
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen Søhøjlandet
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig, mundtlig

BESKRIVELSE

I både Vesterskoven og Nordskoven er MTB-sporene bygget op omkring et grundspor, der kan cykles af let øvede – svarende til Blå graduering i OnTrail regi. Undervejs er det muligt at tilvælge sværere røde og sorte sløjfer. De røde og sorte forløb vender tilbage til det blå grundspor.

Vesterskoven MTB-spor er 17 km langt over 557 højdemeter. Det er et gennemgående Blå spor, som kan køres af de fleste på mountainbike. Sporet har flere mere udfordrende sløjfer, der er gradueret Rød (ca. 2 km.) og Sort (0,5km), som kan tilvælges.

Nordskoven har et gennemgående Blå gradueret spor på ca. 9,5 km, som kan køres af letøvede. Der finders længere tilvalgssløjfer i Rød (ca. 2 km) og Sort graduering (ca. 1 km). I alt er der 289 højdemeter på sporet.

VÆRD AT BEMÆRKE

Gennem en fælles vision om at blive Danmarks Outdoor Hovedstad, et stærkt frivilligt engagement og kommunal understøttelse og økonomi er det lykkedes at skabe bred lokal opbakning og sætte viden i spil om at udvikle mountainbike-spor til et hidtil uset niveau. På kort tid er Silkeborg blevet kendt som et centrum for MTB i Danmark. Udnyttelsen af det deraf afledte kommercielle potentiale lader dog vente på sig.

Begge spor er gennemgået, gradueret og skiltet i henhold til OnTrail standard

VESTERSKOVEN OG NORDSKOVEN MTB-SPOR

SLETTESTRAND MTB-SPOR

LOKALISERING:	Svinkløv og Kollerup plantager, Jammerbugt Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Naturstyrelsen Thy
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig, mundtlig

BESKRIVELSE

Slettestrand MTB-spor (Svinkløv Plantage) er 21 km langt over 237 højdemeter. Grundsporet er blått og dermed muligt at køre for de fleste. Undervejs er sporet suppleret med røde sløjfer og en sort sløjfe. På det sværeste stykke er der drops, hop og stejle op- og nedkørsler.

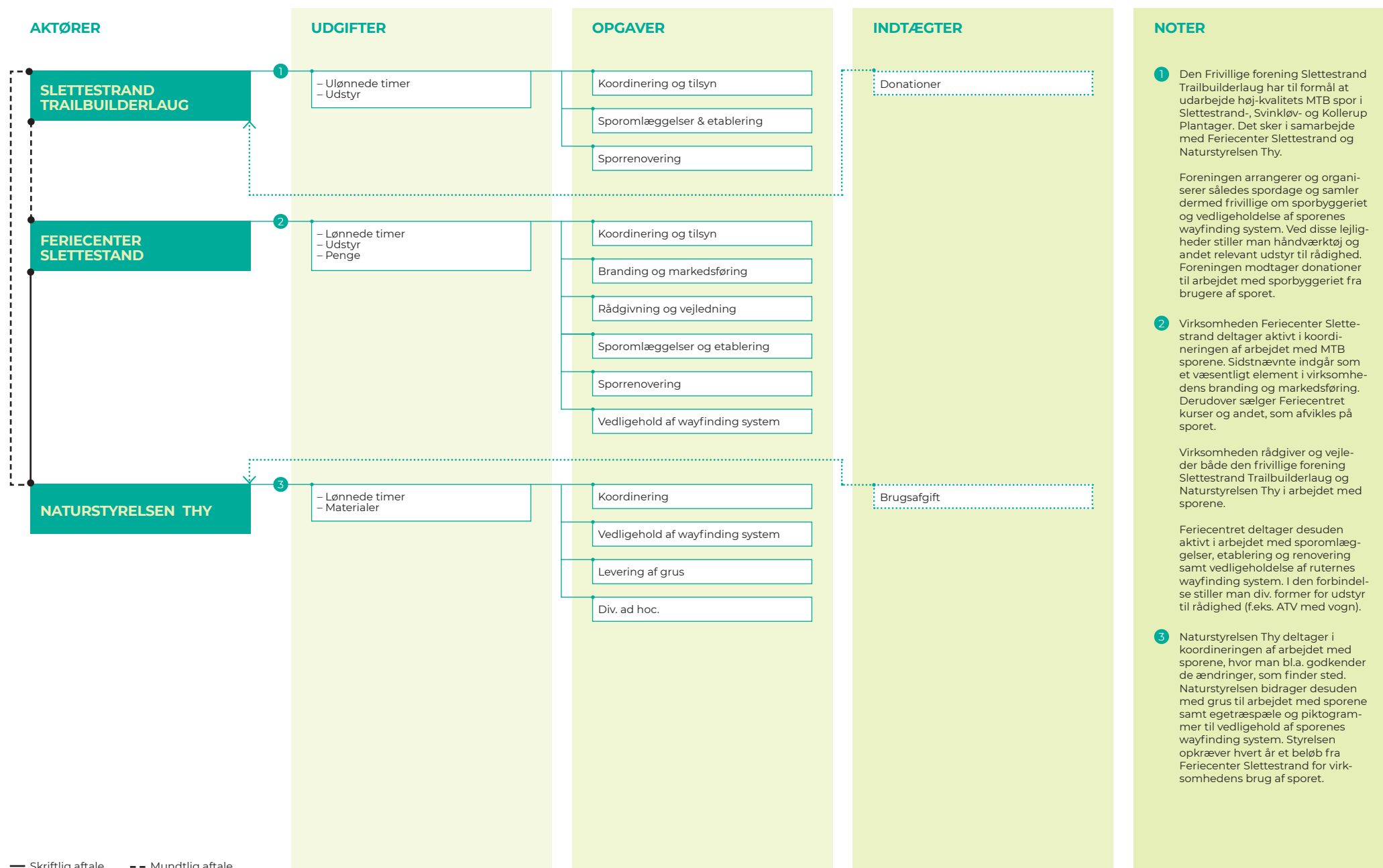
Kollerup MTB-spor (Kollerup Plantage) er 6,2 km langt over 105 højdemeter. Sporet er blått med lange nedkørsler, sving og berms. Sporet er lidt lettere end Svinkløv-sporet.

VÆRD AT BEMÆRKE

Med afsæt i viden og ressourcer i Feriecenter Slettestrand er det lykkedes at skabe et MTB-område i høj kvalitet på statens arealer. Aftalen mellem Feriecenter Slettestrand og Naturstyrelsen Thy gør det muligt for førstnævnte at drive kommercielle aktiviteter på statens arealer. Som sådan har Feriecenter Slettestrand opbygget et klart kommercielt afsæt for at engagere sig i sporbygningsarbejdet til gavn for virksomheden såvel som alle andre, der kører MTB i området.

Sporene er gennemgået, graderet og skiltet i henhold til OnTrail standard.

SLETTESTRAND MTB-SPOR

TISVILDE HEGN MTB-SPOR

LOKALISERING:	Gribskov Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Naturstyrelsen Nordsjælland
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Sporet i Tisvilde Hegn er 28 kilometer langt. Det er et blått spor, der kan køres af letøvede. Ruten er en kombination af singletrack og kørsel på skovveje, og går rundt i det meste af Tisvilde Hegn med varierende terræn. Sporet kan køres som ét langt sammenhængende spor, men kan også deles op i tre sektioner, som kan køres individuelt – hhv. tekniksporet (7 km over 80 højdemeter), Sydsløjfen (12 km over 220 højdemeter) og Nordsløjfen (12 km og 260 højdemeter).

Sporet er gennemgået, gradueret og skiltet i henhold til OnTrail standard.

TISVILDE HEGN MTB-SPOR

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

SIR LYNGBJERG MTB-SPOR

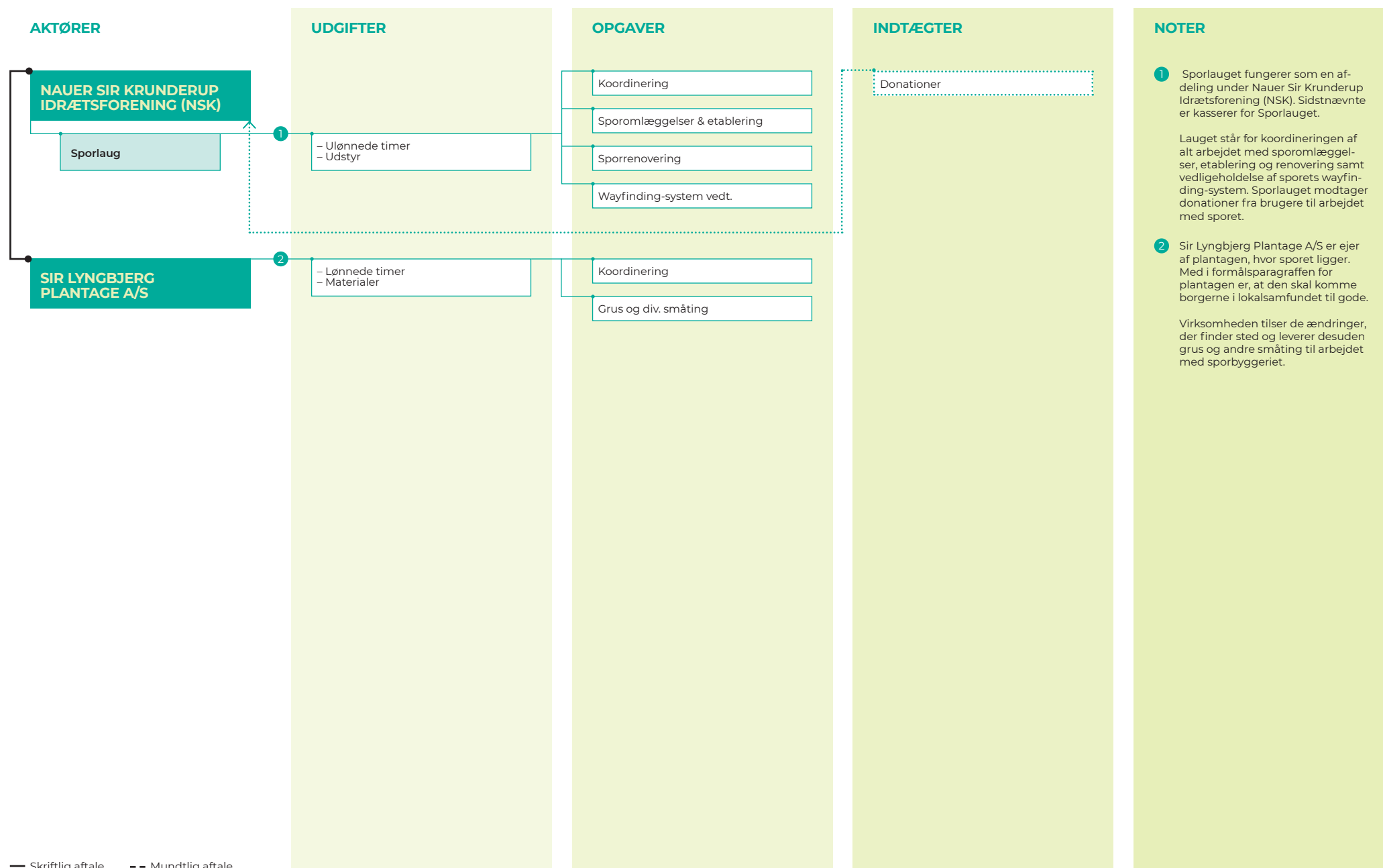
LOKALISERING:	Sir Lyngbjerg Plantage, Holstebro Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	–
LODSEJERTYPER:	Privat virksomhed
PARTNERSKABSMODEL:	Privat-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Sir Lyngbjerg MTB-spor i Sir Lyngbjerg Plantage (Krun-derup Bakkerne) er ca. 4 km langt over 103 højdemeter. Det består af en ensrettet rød sløjfe med roll'ers, tabletops, berms, hop, drops og gaps herunder flere sorte sektioner, som det meste af rundstrækningen følger hinanden. Et enkelt sted findes en selvstændig sort sløjfe.

Sporet er gennemgået, gradueret og skiltet i henhold til OnTrail standard.

SIR LYNGBJERG MTB-SPOR

MTB-SPOR I ROSKILDE (ROSKILDE TRAIL)

LOKALISERING:	Roskilde Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Naturstyrelsen Midtsjælland
LODSEJERTYPER:	Stat
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Roskilde MTB-spor er en samlebetegnelse for fire MTB-spor i Roskilde Kommune.

Boserup MTB-spor (Boserup Skov) er 11 km over 260 højdemeter.

Gulddyssen (Gulddyssen Skov) er 5,3 km over 166 højdemeter.

Trekronersporet (Himmelev Skov) er 7,5 km over 190 højdemeter.

Lynghøjsøernes MTB-spor er 3,1 km langt. Bikepark/teknikområde med mere specialiserede linjer er desuden under opførelse.

VÆRD AT BEMÆRKE

Roskilde Trail er en under afdeling af Roskilde Mountainbike klub, som bygger og vedligeholder MTB-spor i Boserup, Trekroner, Gulddyssen og ved Lynghøjsøerne. Roskilde Trail har udarbejdet et aftalekoncept, som over 13 korte paragraffer gør forholdet mellem parterne, herunder hvem der bidrager med hvad og på hvilke betingelser, klart for enhver. Konceptet er opdateret i forhold til Naturstyrelsens nationale retningslinjer for mountainbike og "trykprøvet" både centralt og lokalt i Naturstyrelsen. Mange af elementerne i aftalen er for så vidt generiske, hvorfor de med få ændringer vil kunne bruges som en del af grundlaget for et vilkårligt partnerskab om at drive et MTB-spor.

MTB-SPOR I ROSKILDE (ROSKILDE TRAIL)

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

LANGESØ MTB-SPOR

LOKALISERING:	Nordfyns Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Langesø Fondet
LODSEJERTYPER:	Privat
PARTNERSKABSMODEL:	–
AFTALEFORM:	–

BESKRIVELSE

Langesø MTB består af hhv. Nord- og Sydsporet. Nordsporet på cirka 15 km er gennemgående af blå sværhedsgrad, men har mange svære tekniske passager og forløb i hhv. Rød og Sort sværhedsgrad undervejs. I forbindelse med en del af elementerne er der anlagt omkørsler - såkaldte chicken runs, som gør det muligt at passere udenom de vanskeligste elementer.

Sydsporet er mindre krævende blå spor på 11 km. Men indeholder også flere tekniske elementer og sløjfer, som kan vælges til og fra. I forbindelse med Sydsporet er der desuden et kort grønt begynderspor på ca. 1 km.

Alle sporene er gennemgået, graderet op opmærket efter OnTrail standard.

VÆRD AT BEMÆRKE

Langesø MTB-spor er et rendyrket betalingsspor i en privat skov. Det er tilfældet, selvom naturbeskyttelsesloven fastslår, at man som udgangspunkt må cykle på alle skovveje og skovstier. Driftsmodellen er derfor på kant med naturbeskyttelsesloven. Den er medtaget her i rapporten, fordi man med lidt omformuleringer på skilte mv., kan lovliggøre modellen. Det handler ganske enkelt om at justere ordlyden, så det bliver en opfordring til donation i stedet for et krav om betaling. Modellen er tilnærmelsesvis en dansk version af de eksempler, vi som turister kan møde i udlandet i form af bikeparks og alpine skianlæg.

LANGESØ MTB-SPOR

AKTØRER

LANGESØ FONDET

UDGIFTER

- Lønnede timer
- Materialer
- Udstyr
- Penge

OPGAVER

- Koordinering og tilsyn
- Sporomlæggelser & etablering
- Sporrenovering
- Vedligehold af wayfinding-system.
- Levering af sten, grus og tømmer
- Salg
- Branding & markedsføring
- Kommunikation og information

INDTÆGTER

- Årslicenser
- Dagskort

NOTER

1 Den erhvervsdrivende fond Lange Sø Fondet koordinerer al sporomlæggelse, etablering og renovering. Man står tillige for vedligeholdelse af sporenes wayfinding-system og sørger selv for alle anvendte materialer samt det udstyr, der skal bruges. Endelig står fondet for al markedsføring af sporene samt salg af licenser til sporene.

På nuværende tidspunkt (2021) har man omkring 750 årslicenser. Er man medlem af en lokal MTB-klub, kan man få rabat på årslicens. Salg af dagskort foregår som selvbetjening og ved brug af kontanter.

FAKSINGE SKOV MTB-SPOR

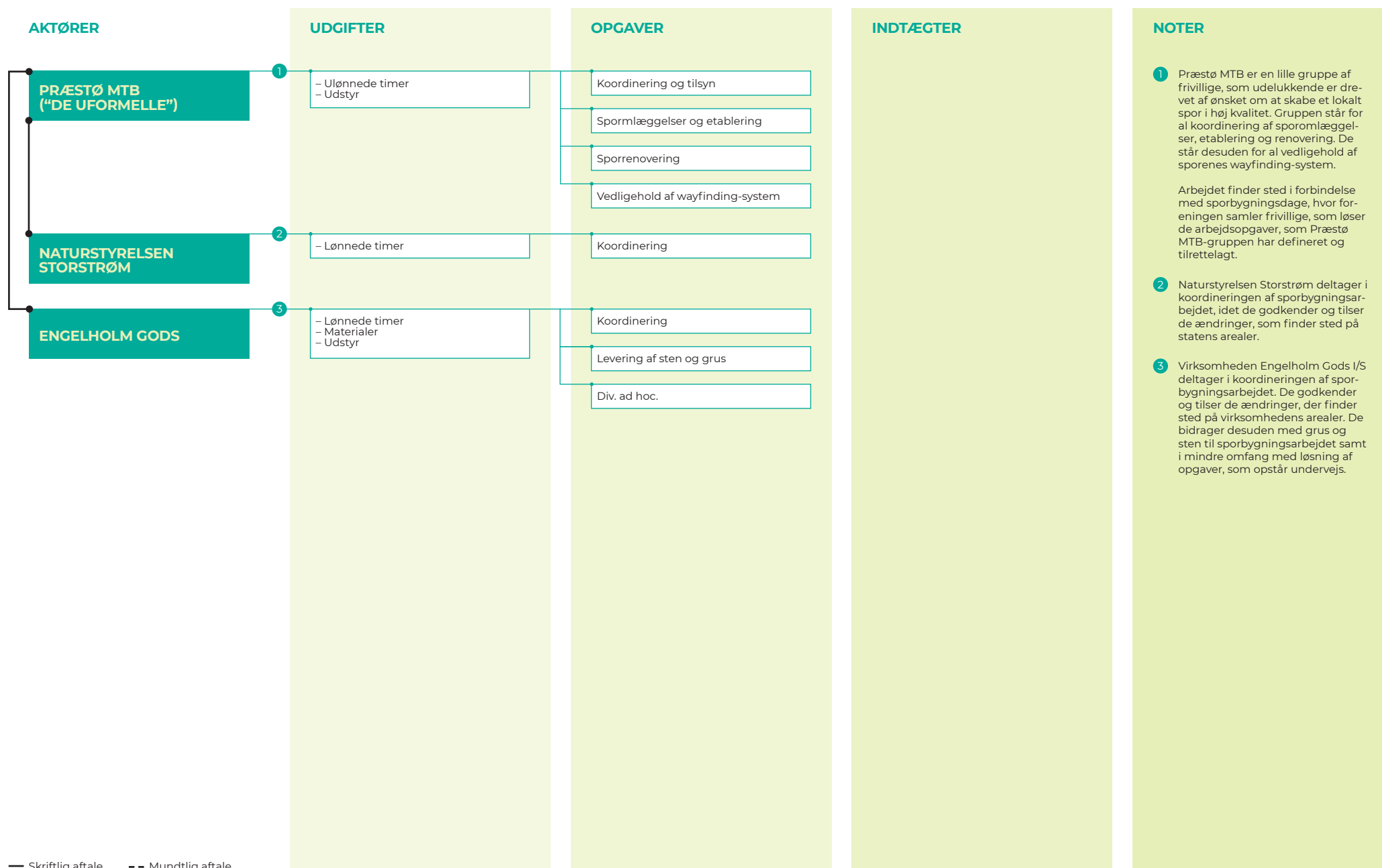
LOKALISERING:	Vordingborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB spor
EJER:	–
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen, privat
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Faksinge Skov MTB-spor er 6 km et langt gennemgående blå spor med flere mindre sløjfer i hhv. rød og sort sværhedsgrad med berms, river gap, fly out, tabletops mv. Sporet løber både på Naturstyrelsens arealer og private arealer. De mest udfordrende linjer, elementer og features er beliggende i den privatejede del.

Sporet er gennemgået, gradueret og opmærket efter On Trail standard.

FAKSINGE SKOV MTB-SPOR

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

BJERGE SKOV MTB-SPOR

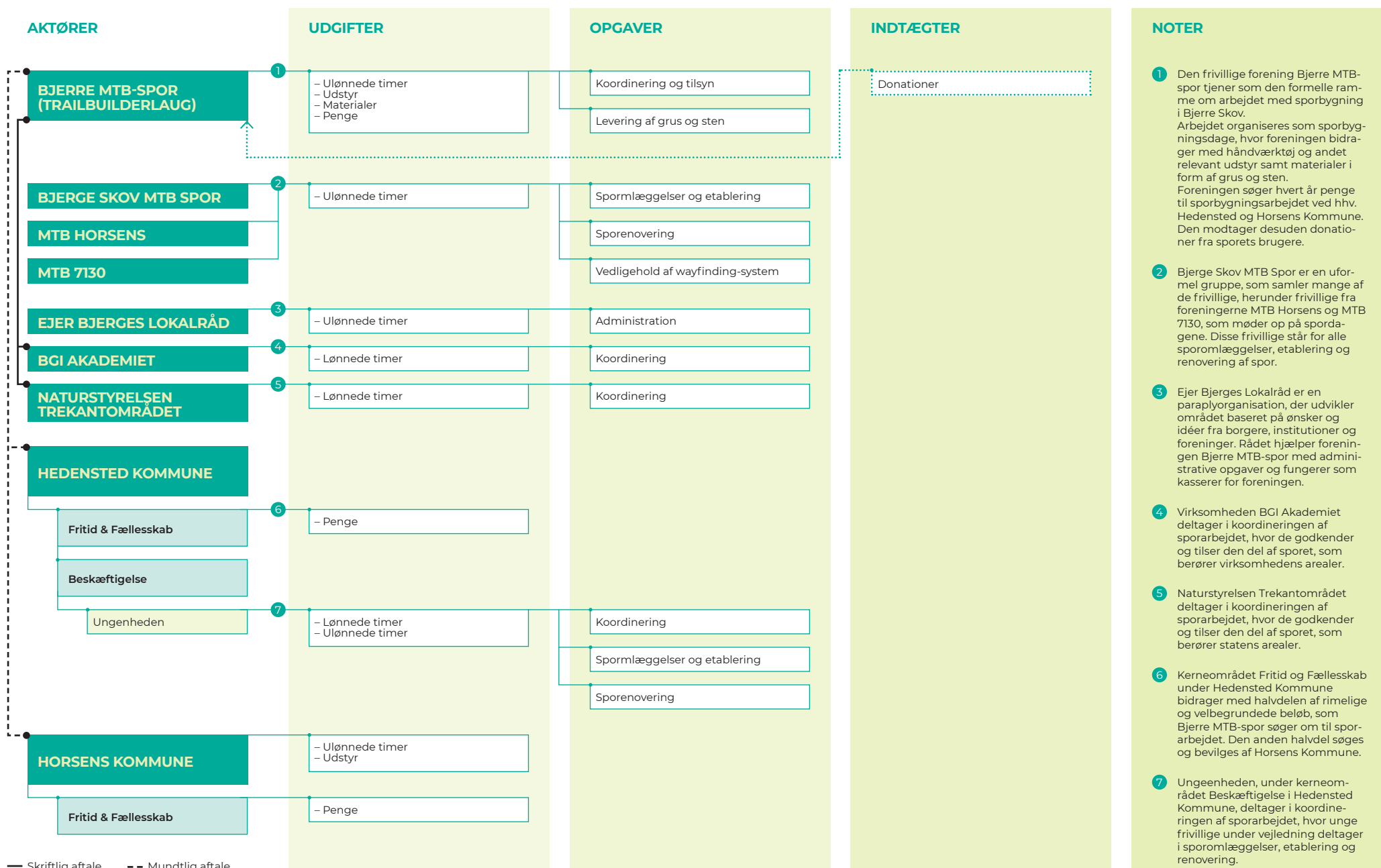
LOKALISERING:	Horsens og Hedensted kommuner
AKTIVITETSTYPE:	Mountainbike (og trailløb)
FACILITETSTYPE:	MTB-spor
EJER:	Naturstyrelsen Trekantområdet
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig, mundtlig

BESKRIVELSE

Bjerger Skov MTB-spor (også kaldt Bjerre Skov) er et 18 km lang spor med over 674 højdemeter. Der er tale om en blå hovedrute med adskillige længere røde og sorte sløjfer og elementer undervejs, som kan vælges til og fra. Alle røde og sorte forløb leder tilbage til den blå "hovedrute".

Sporet er gennemgået, gradueret og opmærket efter On-Trail standard.

BJERGE SKOV MTB-SPOR

UNDALLSLUND MTB-SPOR

LOKALISERING:	Viborg, Viborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	MTB
FACILITETSTYPE:	MTB spor
EJER:	Viborg Kommune
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig, frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig, mundtlig

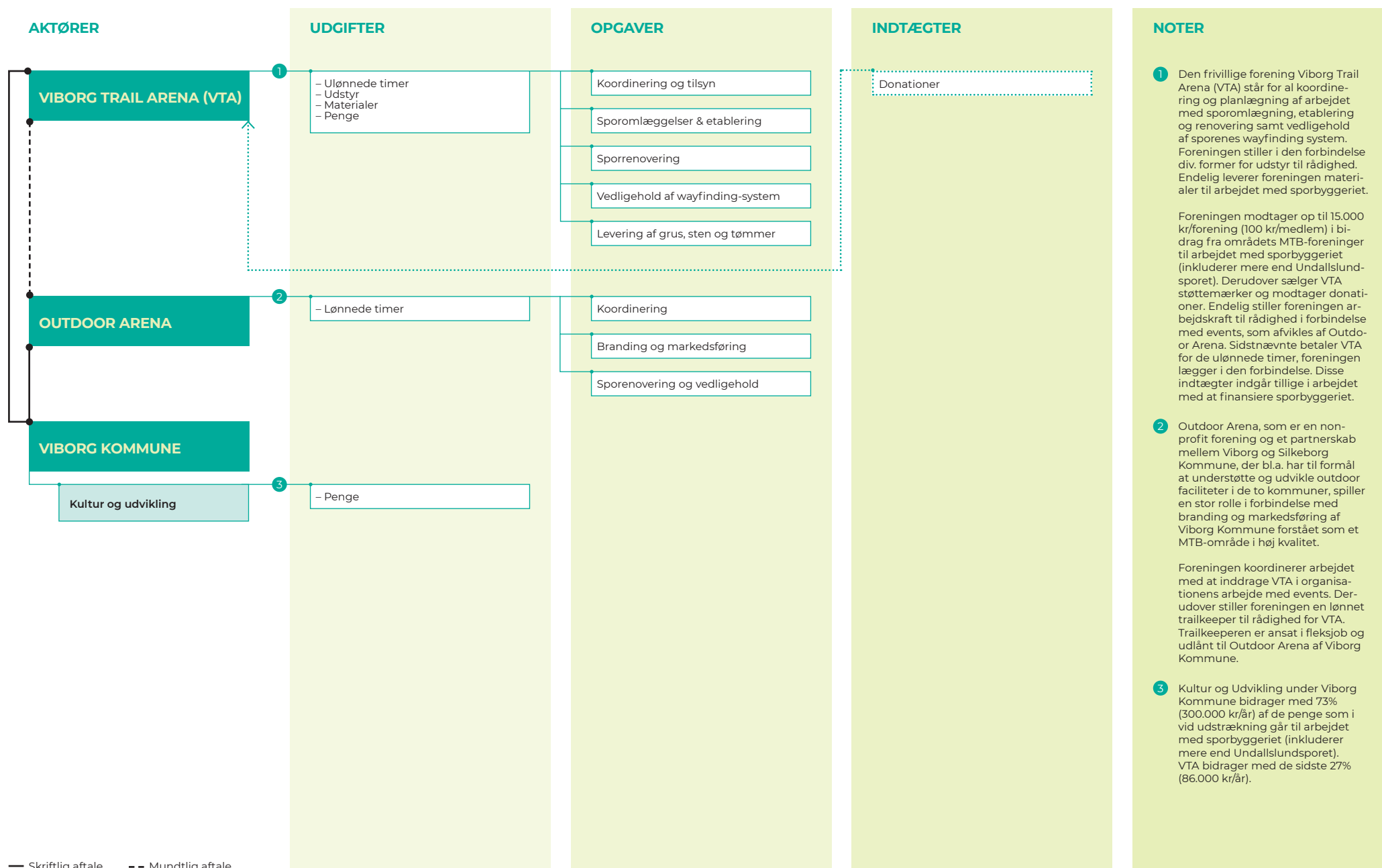
BESKRIVELSE

Undallslund MTB-spor (Undallslund Plantage) er et bynært 8,2 km langt spor over 138 højdemeter. Sporet er grønt, hvilket betyder at det er let at køre. Ved udgangen af 2018 blev området suppleret med en teknikbane og Undallslund Trailcenter. Sporet er ét af en palette af MTB-spor i høj kvalitet i Viborg Kommune.

VÆRD AT BEMÆRKE

Gennem en fast aftale og entydig økonomisk fordelingsnøgle er det lykkedes Viborg Kommune og VTA at skabe et gennemskueligt grundlag for at drive et MTB-område i meget høj kvalitet. Næsten al drift beror på frivilligt arbejde.

UNDALLSLUND MTB-SPOR

ORIENTERINGS- BANER (FIND VEJ I)

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR VI EN
RÆKKE EKSEMPLER PÅ DRIFT AF
ORIENTERINGSRUTER INKL. FASTE
POSTER (OGSÅ KALDET FIND VEJ I).

FIND VEJ I PRÆSTEVANG

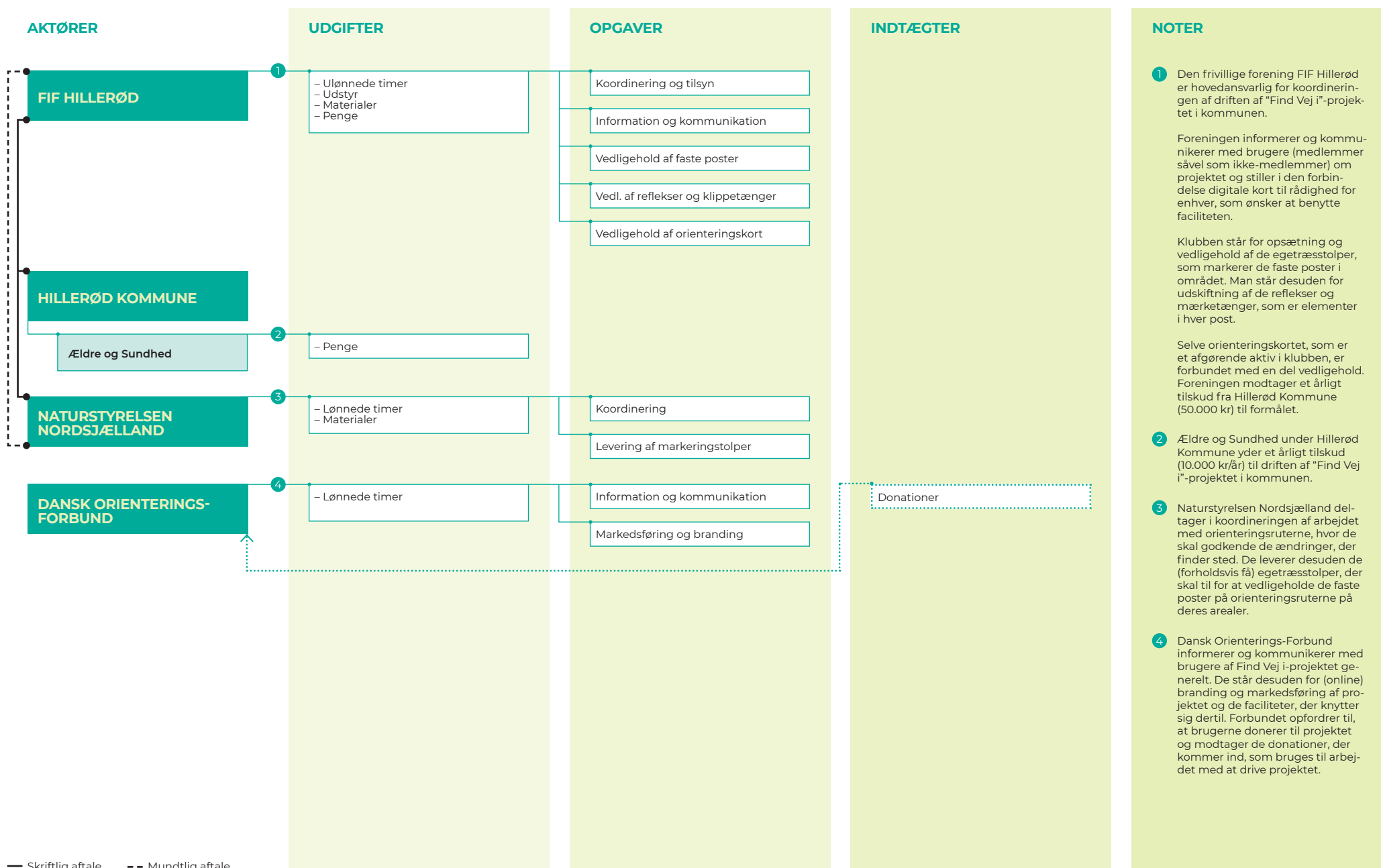

LOKALISERING:	Præstevang, Hillerød Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Orienteringsløb (og "skattejagt")
FACILITETSTYPE:	Orienteringsruter / faste poster
EJER:	Naturstyrelsen Nordsjælland
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Find vej i Præstevang er en facilitet til orienteringsløb og til "skattejagt" for hele familien. Faciliteten består af en folder, forskellige orienteringskort med ruteforslag og en masse faste orienteringsposter, som er placeret rundt i hele skoven. Posterne består af egestolper med piktogrammer og unikke postnumre. Faciliteten er anlagt ud fra en standard, der er fastlagt det nationale koncept kaldet "Find vej i Danmark", som er initieret af Dansk Orienterings-Forbund. I Hillerød Kommune har man anlagt 'Find vej' faciliteter i flere skove og naturområder. Foruden Præstevang findes faciliteten også i Selskov, Eghjorten, Egedam, Skævinge og ved Skovskolen.

FIND VEJ I PRÆSTEVANG

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

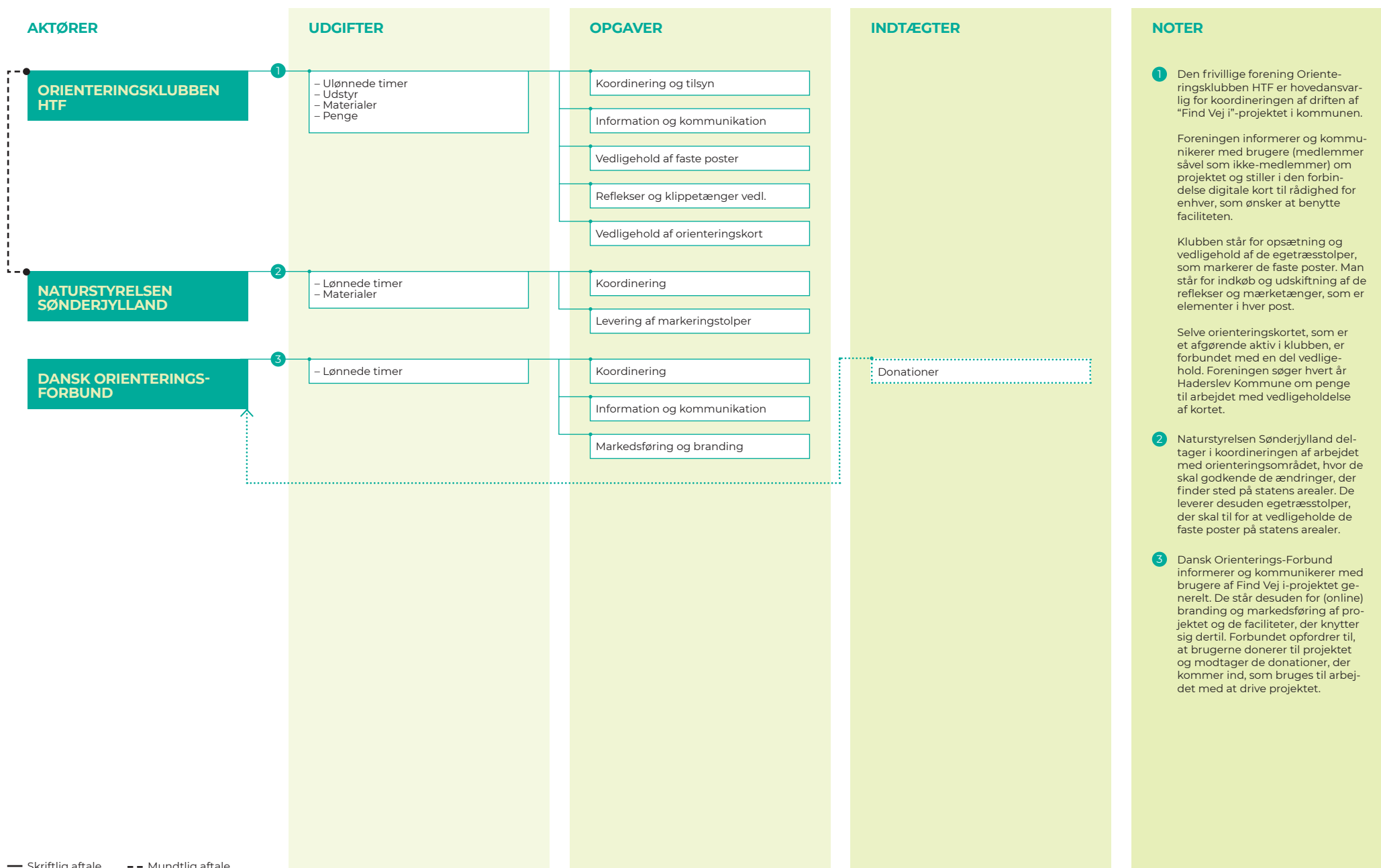
FIND VEJ I PAMHULE

LOKALISERING:	Pamhule Skov, Haderslev Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Orienteringsløb (og "skattejagt")
FACILITETSTYPE:	Orienteringsruter / faste poster
EJER:	Naturstyrelsen Sønderjylland
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Find vej i Pamhule er en facilitet til orienteringsløb og til "skattejagt" for hele familien. Faciliteten består af en folder, forskellige orienteringskort med ruteforslag og en masse faste orienteringsposter, som er placeret rundt i hele skoven. Posterne består af egestolper med piktogrammer og unikke postnumre. Faciliteten er anlagt ud fra en standard, der er fastlagt det nationale koncept kaldet "Find vej i Danmark", som er initieret af Dansk Orienterings-Forbund. I Hillerød Kommune har man anlagt 'Find vej' faciliteter i flere skove og naturområder. Foruden Præstevang findes faciliteten også i Haderslev Syd, Haderslev Vesterskov, Varbergparken, Tørning Mølle, Tange Bakker, Vråby Plantage, Rømø samt ved Vojens Fritidscenter og Favrdalskolen i Haderslev.

FIND VEJ I PAMHULE

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

FIND VEJ I BOSERUP SKOV

LOKALISERING:	Boserup Skov, Roskilde Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Orienteringsløb (og "skattejagt")
FACILITETSTYPE:	Orienteringsruter / faste poster
EJER:	Naturstyrelsen Midtsjælland
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Find vej i Boserup Skov er en facilitet til orienteringsløb og til "skattejagt" for hele familien. Faciliteten består af en folder, forskellige orienteringskort med ruteforslag og en masse faste orienteringsposter, som er placeret rundt i hele skoven. Posterne består af egestolper med pikto-grammer og unikke postnumre. Faciliteten er anlagt ud fra en standard, der er fastlagt det nationale koncept kaldet "Find vej i Danmark", som er initieret af Dansk Orienterings-Forbund. Roskilde Orienteringsklub har anlagt 'Find vej' faciliteter i flere skove og naturområder. Foruden Boserup Skov findes faciliteterne også i Hyrdehøj Skov, Himmelev Skov, Folkeparken og Roskilde bymidte. Faciliteterne i Folkeparken og Roskilde bymidte er placeret på kommunale arealer og en aftale mellem Roskilde Orienteringsklub og Roskilde Kommune.

FIND VEJ I BOSERUP SKOV

AKTØRER

OK ROSKILDE

DANSK ORIENTERINGS-
FORBUND

UDGIFTER

- Ulønnede timer
- Udstyr
- Materialer
- Penge

- Lønnede timer

OPGAVER

- Koordinering og tilsyn
- Information og kommunikation
- Levering af markeringsstolper
- Vedligehold af faste poster
- Vedl. af reflekser og klippetænger
- Levering af markeringsstolper
- Vedligehold af orienteringskort

- Koordinering
- Information og kommunikation
- Markedsføring og branding

INDTÆGTER

Kort

Donationer

NOTER

- Den frivillige forening Ok Roskilde er ansvarlig for koordineringen af driften af "Find Vej i"-projektet i kommunen.

Foreningen informerer og kommunikerer med brugere (medlemmer såvel som ikke-medlemmer) om projektet og stiller i den forbindelse digitale kort til rådighed for enhver, som ønsker at benytte faciliteten. Man sælger desuden et mindre antal fysiske kort til ikke-medlemmer.

Klubben står for opsætning og vedligehold af de egetræsstolper, som markerer de faste poster i området. Klubben indkøber de egetræsstolper, der skal bruges. Man står desuden for indkøb og udskiftning af de reflekser og mærketænger, som er elementer i hver post.

Selve orienteringskortet, som er et afgørende aktiv i klubben, er forbundet med en del vedligehold. Foreningen står selv for al vedligehold af orienteringskortet.

- Dansk Orienterings-Forbund informerer og kommunikerer med brugere af "Find Vej i"-projektet generelt. De står desuden for (online) branding og markedsføring af projektet og de faciliteter, der knytter sig dertil. Forbundet opfordrer til, at brugerne donerer til projektet og modtager de donationer, der kommer ind, som bruges til arbejdet med at drive projektet.

FIND VEJ I LILLE HARESKOV

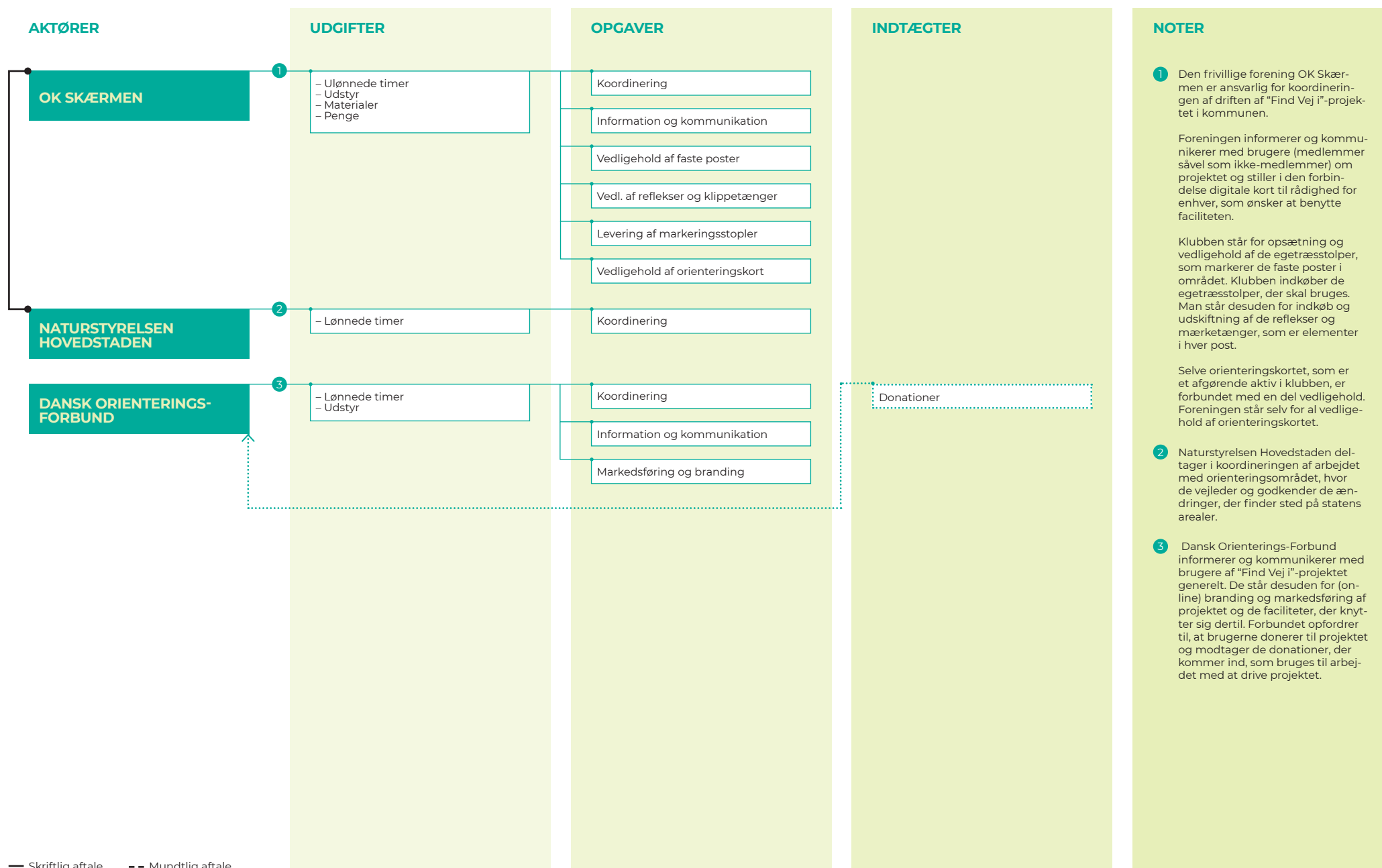

LOKALISERING:	Hareskoven, Furesø Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Orienteringsløb (og "skattejagt")
FACILITETSTYPE:	Orienteringsruter / faste poster
EJER:	Naturstyrelsen Hovedstaden
LODSEJERTYPER:	Naturstyrelsen
PARTNERSKABSMODEL:	Frivillig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Find vej i Lille Hareskov er en facilitet til orienteringsløb og til "skattejagt" for hele familien. Faciliteten består af en folder, forskellige orienteringskort med ruteforslag og en masse faste orienteringsposter, som er placeret rundt i hele skoven. Posterne består af egestolper med piktogrammer og unikke postnumre. Faciliteten er anlagt ud fra en standard, der er fastlagt det nationale koncept kaldet "Find vej i Danmark", som er initieret af Dansk Orienterings-Forbund. Orienteringsklubben OK Skærmén har desuden anlagt 'Find vej' faciliteter i Jonstrup Vang, Aldershvile og Bøndernes Hegn.

FIND VEJ I LILLE HARESKOV

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

STIER OG RUTER

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR
VI EN RÆKKE EKSEMPLER PÅ
DRIFT AF DANSKE REKREATIVE
STIER OG RUTER.

RIDERUTE ALS

LOKALISERING:	Sønderborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Turridning
FACILITETSTYPE:	Riderute
EJER:	Sønderborg Kommune
LODSEJERTYPER:	Kommune, stat, virksomhed, privatperson
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig

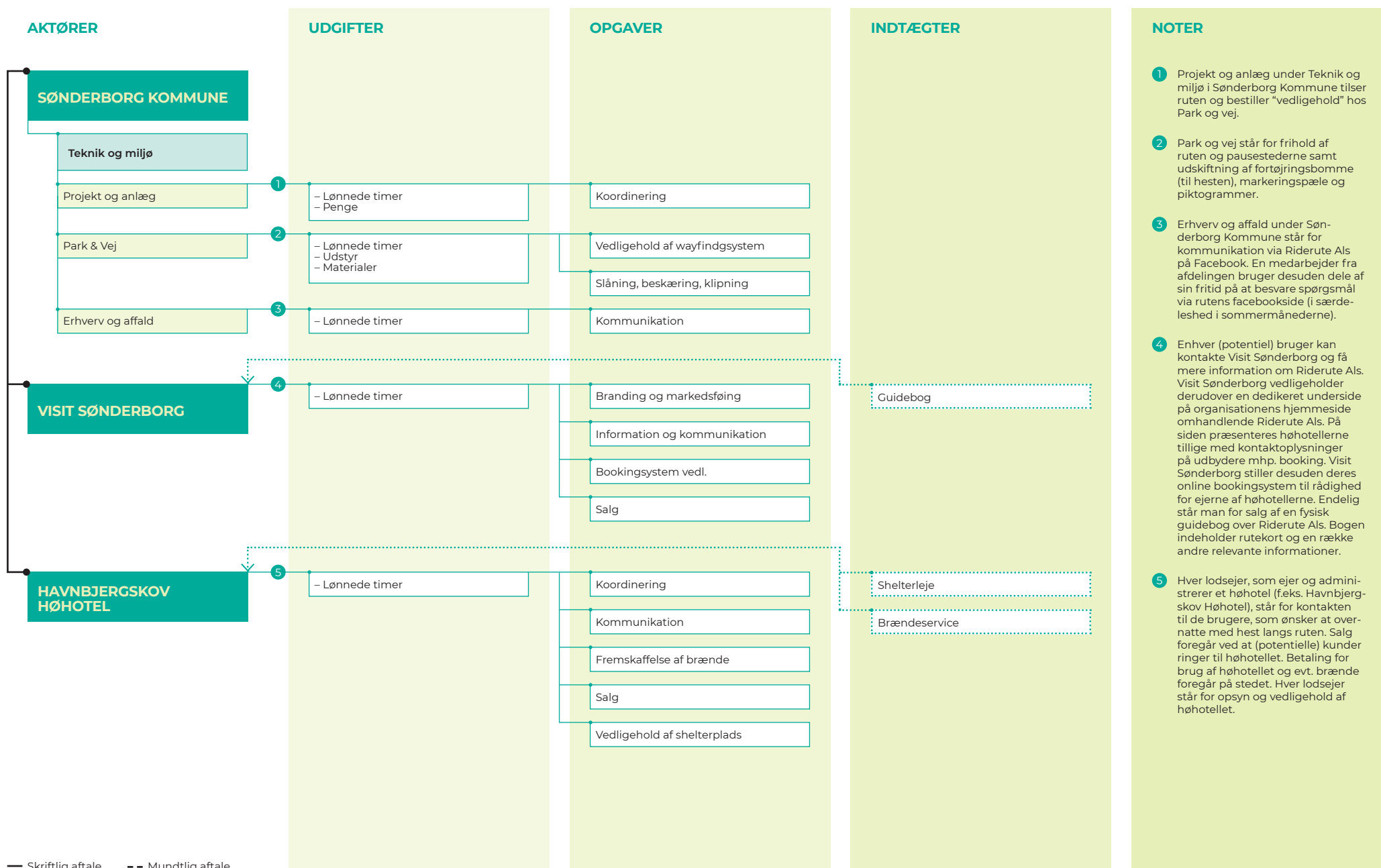
BESKRIVELSE

Riderute Als er 100 km lang. Undervejs på ruten er der pausefolde til hesten. Der er også rasteplasser med bomme, hvor man kan tøjre hesten. Langs ruten findes desuden såkaldte høhoteller. Der er tale om primitive overnattingspladser, hvor der tillige er plads til hesten.

VÆRD AT BEMÆRKE

Sønderborg Kommune har indgået partnerskaber med private lodsejere om at stille jord til rådighed til de sheltere, som udgør høhotellerne. Flere steder har kommunen stået for opførelsen af sheltere for den enkelte lodsejer. Sidstnævnte har fra projektstart forpligtet sig til at stå for vedligehold af høhotellet i to år. Aftalen er, at hvert høhotel skal kunne bookes og betales direkte via visitsonderborg.dk. Det kræver, at hver ejer en gang om året opdaterer bookingsystemet med de uger, som er bookbare. Det sker ikke, hvorfor brugerne i alle tilfælde må ringe til ejeren for at booke. Det er desuden værd at bemærke, at en kommunal medarbejder i sin fritid og ferier bruger tid på at kommunikere med brugerne via riderutens facebookside.

RIDERUTE ALS

CAMØNOEN

LOKALISERING:	Møn, Nyord og Bogø, Vordingborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Vandring
FACILITETSTYPE:	Vandrerute
EJER:	Møn Museum (Museum Sydøstdanmark)
LODSEJERTYPER:	Kommune, stat, virksomhed, privatperson
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig, mundtlig

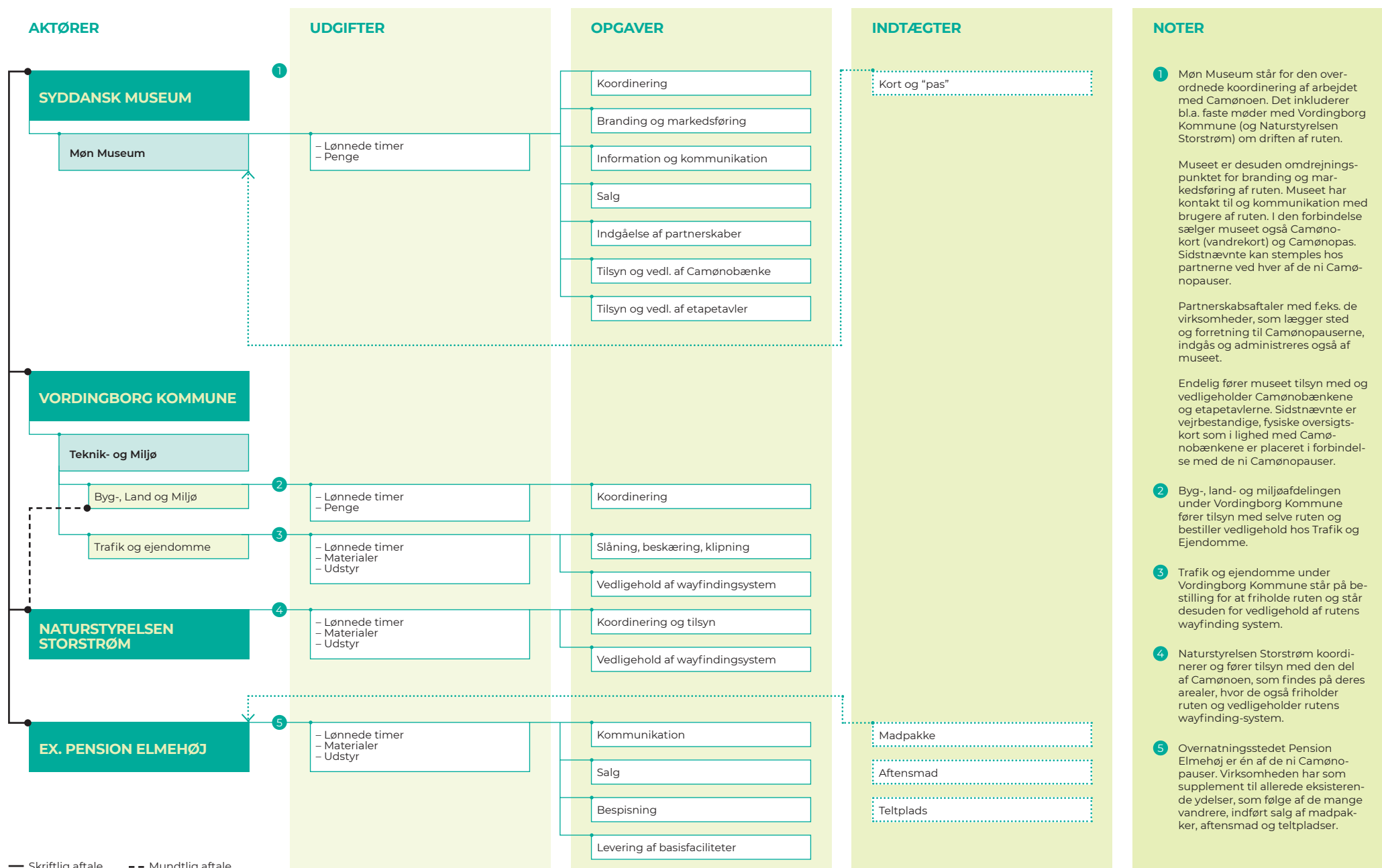
BESKRIVELSE

Camønoen er navnet på en 175 km lang sammenhængende vandrerute (Møn Rundt). Hovedruten er suppleret med flere alternative ruter og sløjfer på tilsammen 40 km. Langs ruten findes ni såkaldte "Camønopauser". Camønopauserne ligger med ca. en dagsvandring imellem. Hvert pausested er bl.a. markeret med "Camønobænken" (karakteristisk bænk udviklet til ruten). Ved pausepladserne er der adgang til toilet, rindende vand og strøm (til opladning af f.eks. telefon), og der er mulighed for proviantering. Endelig er der adgang til overnatning (telt, shelter eller seng).

VÆRD AT BEMÆRKE

Med afsæt i "Camønoen" er det i samarbejde med Vordingborg Kommune, og en række andre aktører, lykkedes Møn Museum at øge kendskabet til vandring på Møn massivt. I dag er Camønoen kendt i det ganske danske land (og udland). Gennem "Camønopauserne" er det desuden lykkedes Møn Museum at engagere en række turismeaktører i arbejdet med at udnytte det kommercielle potentiale i, at væsentlig flere vandrere end tidligere benytter ruten.

CAMØNOEN

RIDERUTE SYDFYN

LOKALISERING:	Faaborg-Midtfyn Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Turridning
FACILITETSTYPE:	Riderute
EJER:	Steensgaard, Brahetrolleborg, Holstenshus Gods, Bikubenfonden
LODSEJERTYPER:	Kommune, Naturstyrelsen, privat
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig

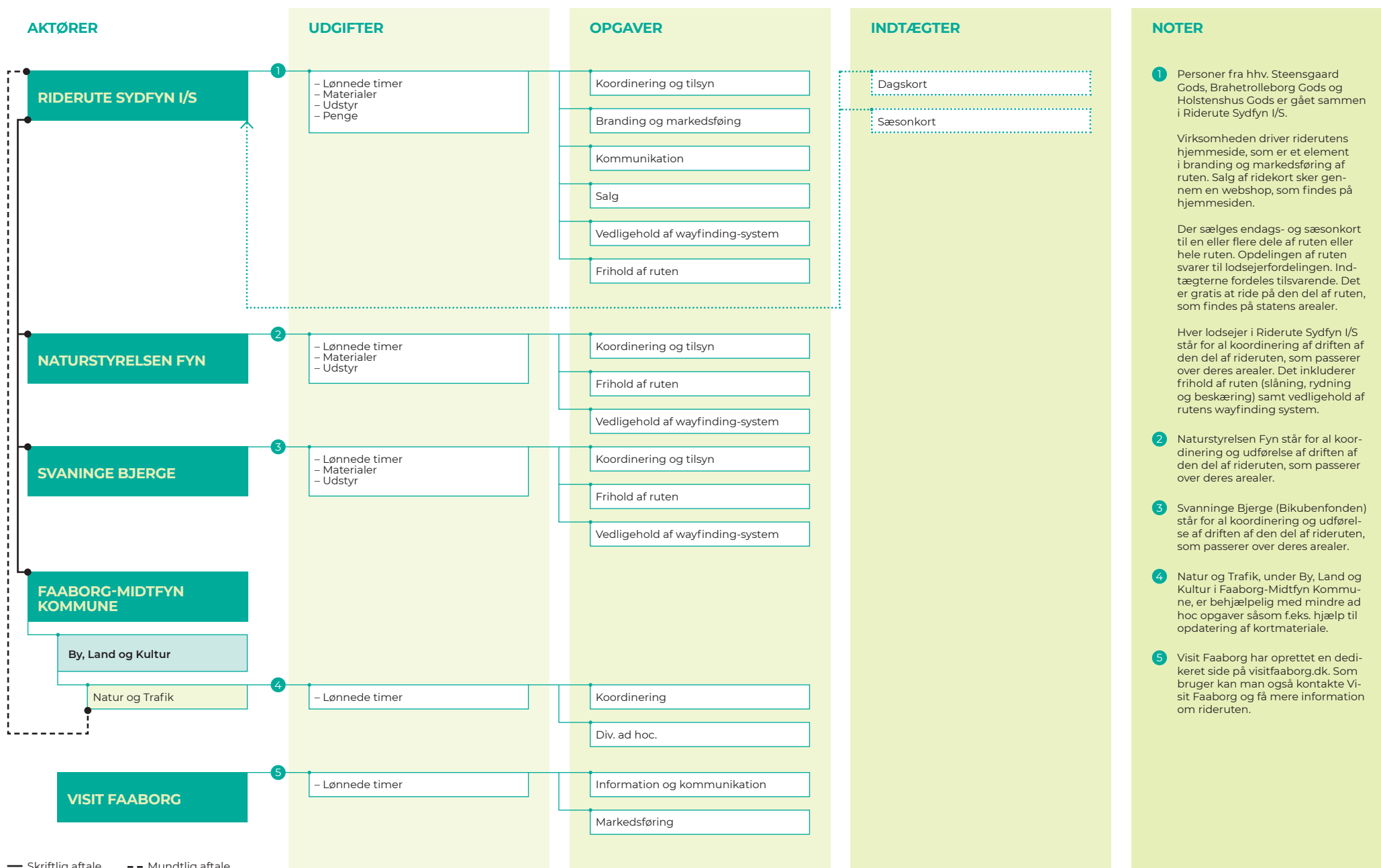
BESKRIVELSE

Riderute Sydfyn er 75 km lang. Rideruten går gennem de sydfynske godser Brahetrolleborg, Holstenshuus, Steensgaard og Svanninge Bjerge samt skovene omkring Solle-rup. Man betaler for at ride på ruten, dog ikke på den del af ruten der ligger på statens arealer.

VÆRD AT BEMÆRKE

Gennem et samarbejde mellem private og offentlige lodsejere er det lykkedes at skabe en sammenhængende riderute i form af et kommercielt produkt, der gør det muligt for de private lodsejere at engagere sig i driften.

RIDERUTE SYDFYN

HÆRVEJEN I FREDERIKSHAVN KOMMUNE

LOKALISERING:	Frederikshavn Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Primitiv overnatning
FACILITETSTYPE:	Vandrerute
EJER:	Frederikshavn Kommune
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	–

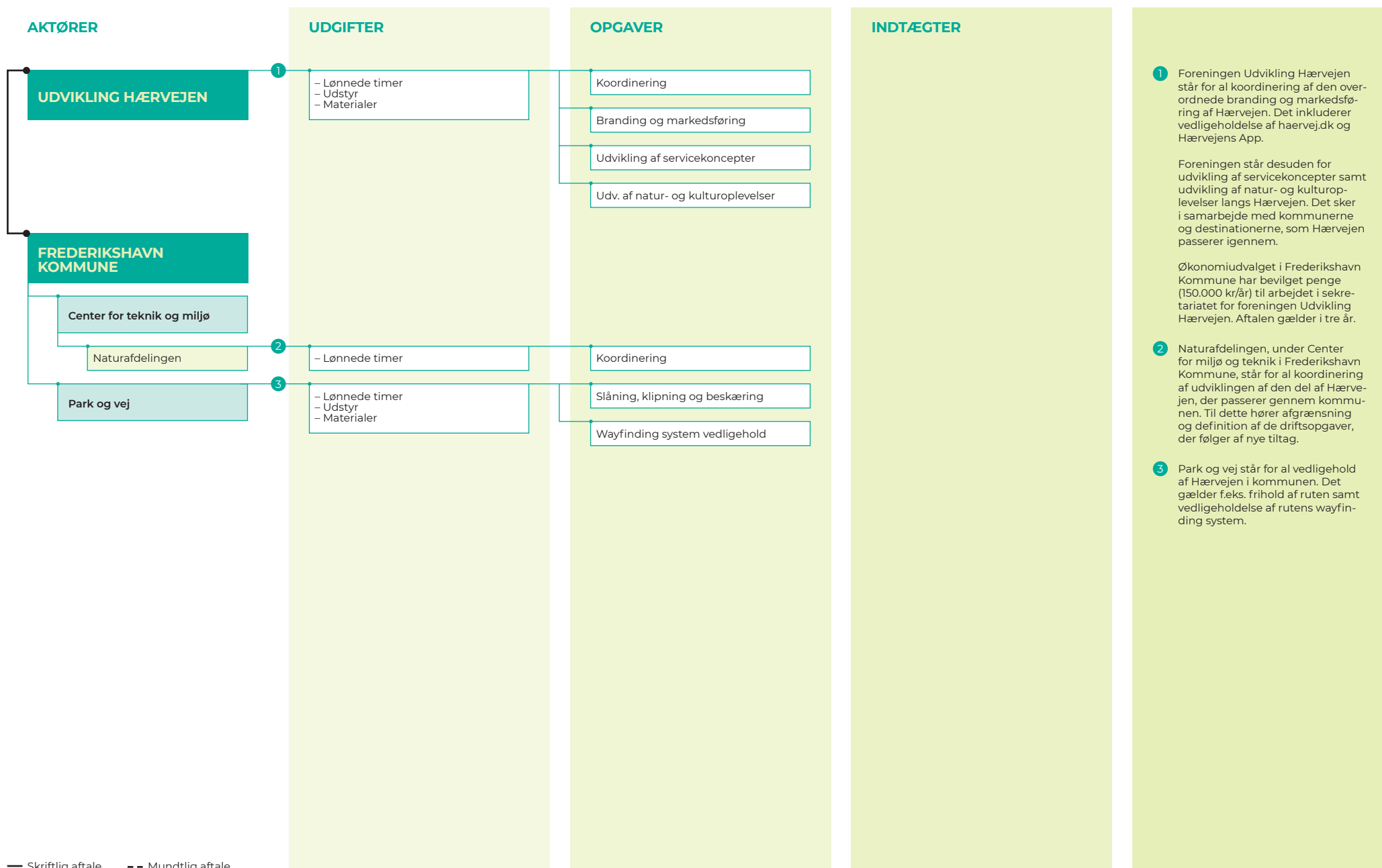
BESKRIVELSE

Hærvejsetapen i Frederikshavn kommune er 37 km lang. Turen går bl.a. gennem Bangsbo Dyrehave, Bangsbo Ådal og over Øksnebjerg. Etapen er en del af Hærvejen, som er en ca. 340 km lang vandrerute (og 309 km lang cykelrute), der løber ned gennem Jylland. Hærvejen var i mange hundrede år en af Jyllands hovedfærdselsårer. Dele af vejen kan føres op mod 4000 år tilbage.

VÆRD AT BEMÆRKE

De 15 kommuner, som Hærvejen løber igennem, har sammen dannet foreningen "Udvikling Hærvejen", som en politisk båret organisation med deltagelse af de 15 borgmestre. Formålet er at løfte ruten til national og international særklasse. Sammen med kommunerne står Nordea-fonden. Projektet skal skabe større tilgængelighed og synlighed bl.a. gennem fælles skiltning, mærkning, naturformidling og historisk formidling. Projektet skal desuden understøtte overnatningsmuligheder i respekt for naturen og potentialet for erhvervsdrivende langs Hærvejen.

HÆRVEJEN I FREDERIKSHAVN KOMMUNE

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

VANDSPORTS- FACILITETER

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR
VI EN RÆKKE EKSEMPLER
PÅ DRIFT AF DANSKE VAND-
SPORTSFACILITETER.

THY CABLEPARK

LOKALISERING:	Thisted Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Wakeboard
FACILITETSTYPE:	Kabelbane
EJER:	Thisted Kommune
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

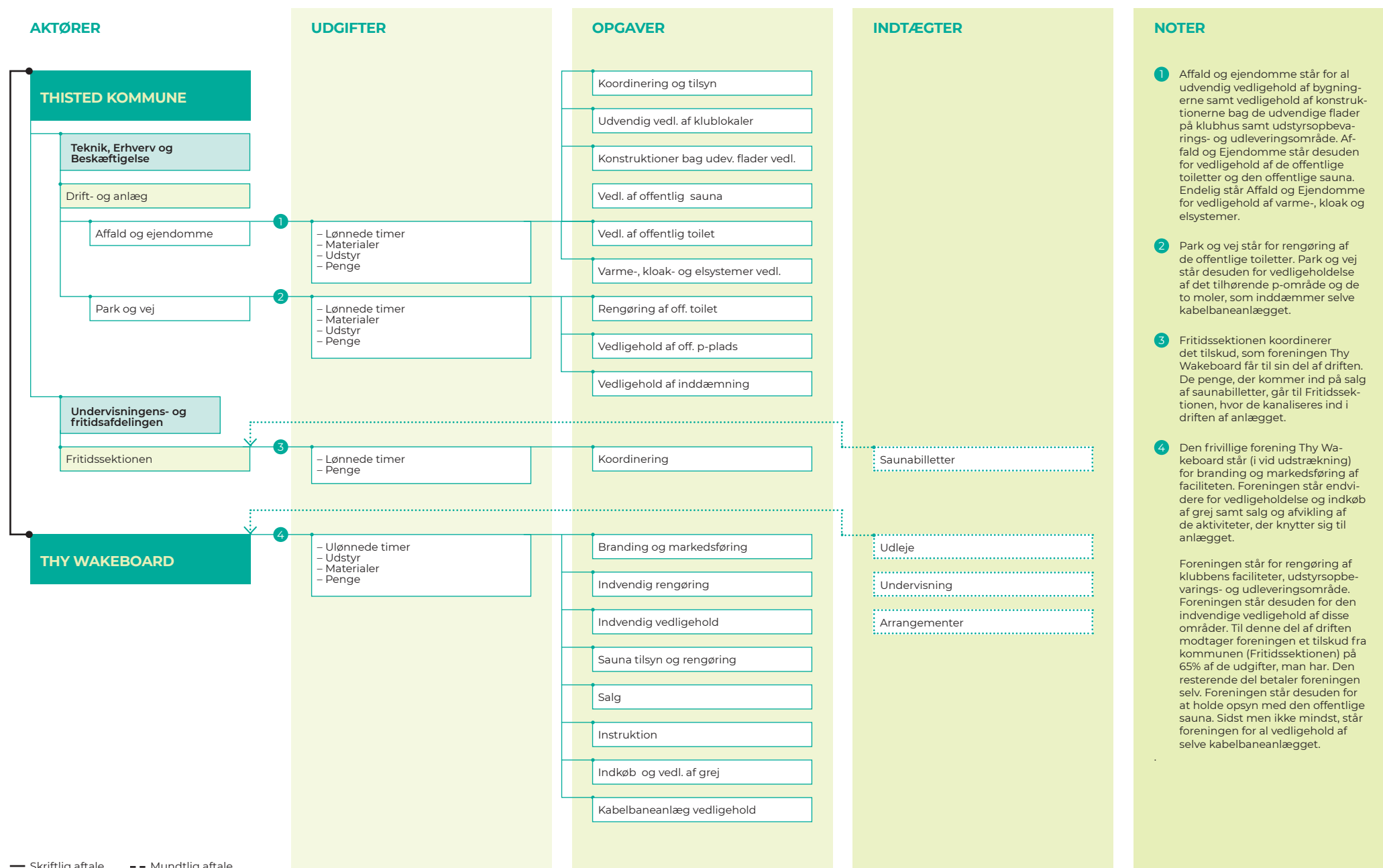
BESKRIVELSE

Thy Cablepark er et samlet rekreativt vandsportsområde ud for Thisted. Hovedattraktionen er en 450 m lang wakeboard kabelbane. Selve kabelbanen er inddæmmet af to moler (stensætninger). Til faciliteten hører et klubhus, som udelukkende benyttes af den frivillige forening Thy Wakeboard. Der findes endvidere en bygning til udstyrsopbevaring, vedligehold og udlevering (reception). Til faciliteten hører offentlige toiletter, en offentlig sauna, offentligt omklædnings- og badeområde samt offentlige udendørs træterrasserarealer og et tilhørende offentligt p-område.

VÆRD AT BEMÆRKE

Thisted Kommune har indgået aftale med Thy Wakeboard om drift af selve kabelbaneanlægget. Som sådan har foreningen forpligtet sig på at servicere det. Håbet er, at der bliver et sted mellem 5.000 og 10.000 brugere af anlægget per år. Kun en mindre del af disse brugere er foreningens medlemmer.

THY CABLEPARK

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

KABELPARK HVIDE SANDE

LOKALISERING:	Hvide Sande, Ringkøbing-Skjern Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Wakeboarding
FACILITETSTYPE:	Kabelbane m. tilhørende landbaserede faciliteter
EJER:	Høj Kabelpark I/S
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	Privat-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

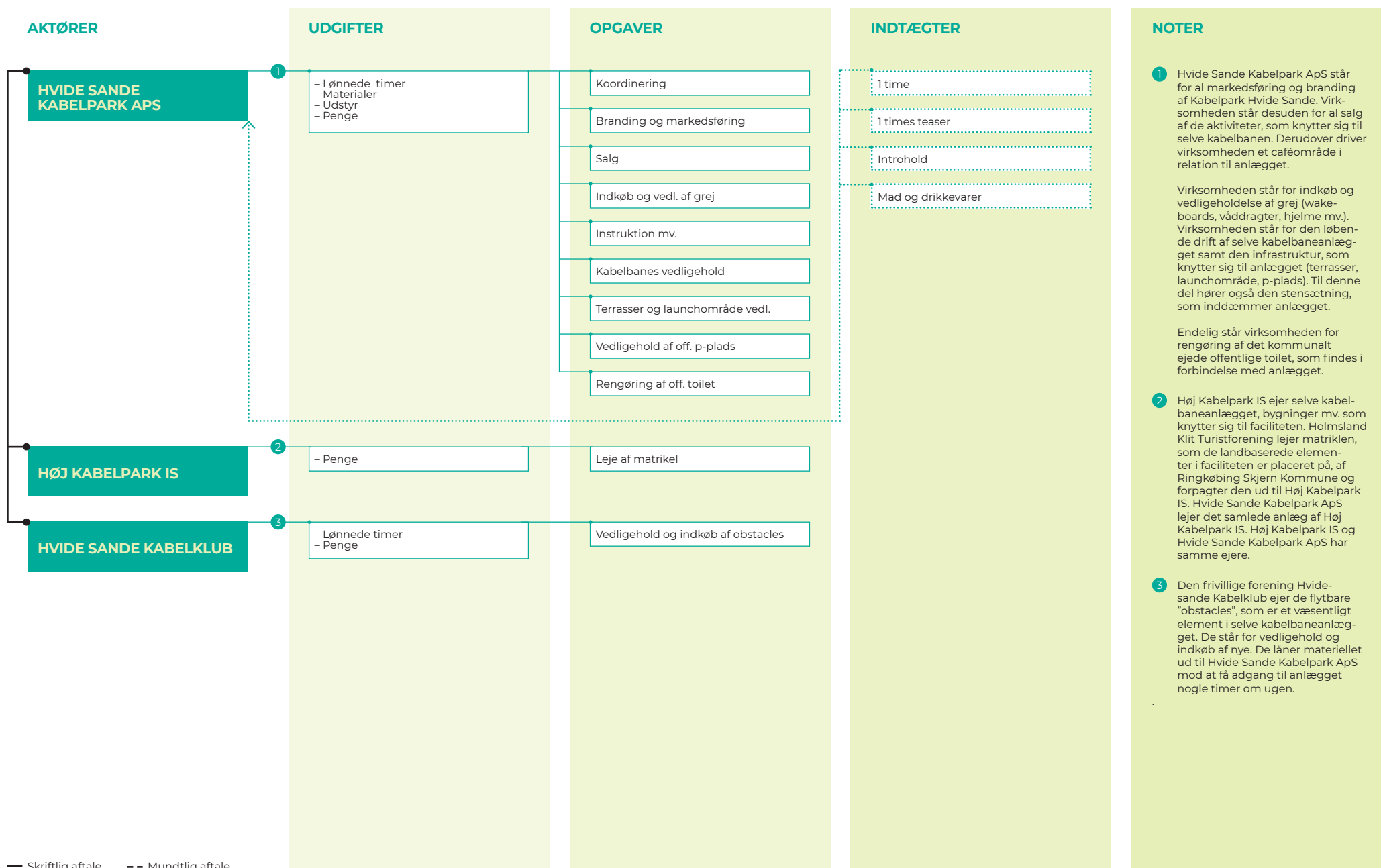
BESKRIVELSE

Kabelpark Hvide Sande er en 800 m lang full size kabelbane med tilhørende kø- og launchområde, udstyrsopbevarings- og udleveringsområde samt caféområde. Selve kabelbanen er inddæmmet af to stensætninger (én i hver ende). Til faciliteten hører desuden et p-område. Tæt på komplekset findes et offentligt toilet, som benyttes af anlægges brugere.

VÆRD AT BEMÆRKE

Holmsland Klit Turistforening indgik i 1988 en aftale med den daværende Holmsland Kommune om at stille den matrikel, som Kabelpark Hvide Sande ligger på, til rådighed for turismeudviklingsaktiviteter initieret af foreningen. Overskuddet fra aktiviteterne skulle gå til at fremme turistlivet og at udvikle kendskabet til Holmsland Klit. Aftalen gælder stadig. Foreningen lod i 2008 kabelbanen opføre. Året efter solgte man anlægget til en privat virksomhed. Dermed er der skabt en kommerciel forretning baseret på vandsport på kommunal jord. På nuværende tidspunkt (2021) er kabelparken sit eget økonomiske kredsløb, uden at der går penge til Holmsland Klit Turistforening.

KABELPARK HVIDE SANDE

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

HAVBADET I VORUPØR

LOKALISERING:	Thisted Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Badning og svømning
FACILITETSTYPE:	Bassin med direkte indstrømning af havvand
EJER:	Thisted Kommune
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	–
AFTALEFORM:	Skriftlig

BESKRIVELSE

Havbadet er et 50 m langt og 25 m bredt bassin med direkte indstrømning af havvand med en dybde på ca. 1,5 m. Havbadet er omkranset af betonpromenader og trapper på to af siderne. Havbadet er via en rampe tilgængeligt for kørestolsbrugere uden hjælper. I tilknytning til havbadet findes en servicebygning med offentlige toiletter samt bade og omklædningsrum. Bygningen er udstyret med en tagterasse.

VÆRD AT BEMÆRKE

Havbadets placering på stranden i umiddelbar nærhed til Nordsøen eksponerer det for de store mængder sand, der flytter sig langs med kysten. Ved kraftig blæst fra vest kan det samlede kompleks undertiden blive fuldstændig dækket af sand. Det slider på konstruktionen og stiller store krav til arbejdet med at fjerne sandet fra anlægget.

HAVBADET I VORUPØR

AKTØRER

THISTED KOMMUNE

Teknik, Erhverv og
Beskæftigelse

Drift- og anlæg

Affald og ejendomme

Park og vej

UDGIFTER

1

– Lønnede timer
– Materialer
– Udstyr
– Penge

2

– Lønnede timer
– Materialer
– Udstyr
– Penge

OPGAVER

Koordinering

Flytning af sand

Generel vedligehold af havbadet

Rengøring af servicebygning

Koordinering

Generel vedl. af servicebygning

INDTÆGTER

NOTER

1 Park og vej, under Thisted Kommune, koordinerer al vedligehold af selve havbadet. En væsentlig del af denne indsats består i flytning af det sand, som i forbindelse med hårdt vejr (typisk om vinteren) fylder bassinet op. Derudover tilser og vedligeholder afdelingen selve konstruktionen. Afdelingen varetager en del af opgaverne selv, men hyrer også eksterne leverandører ind. For eksempel er det en lokal entreprenør, som har opgaven med flytning af sand.

Endelig står afdelingen for rengøring af en tilhørende servicebygning. Bygningen er offentlig tilgængelig og indeholder et offentligt toilet samt bade- og omklædningsfaciliteter.

2 Affald og ejendomme koordinerer al vedligehold af servicebygningen. Afdelingen løser nogle af opgaverne selv, men det er ikke ualmindeligt, at man hyrer eksterne håndværkere ind til div. udskiftninger og reparationer.

HASLE HAVNEBAD

LOKALISERING:	Hasle, Bornholms Regionskommune
AKTIVITETSTYPE:	Badning, udspring og svømning
FACILITETSTYPE:	Havnebad
EJER:	Bornholms Regionskommune
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	–
AFTALEFORM:	–

BESKRIVELSE

Hasle Havnebad består af en flydende platform, der er placeret inde i et system af moler. Havnebadets form er karakteriseret ved en trekantet trappeformation, der tager sig ud som en “vinge”, som åbner op mod havet. Udover trappeformationen, der anvendes til ophold og udspring, forbinder havnebadets to bassiner, med fast bund og dybde samt en rampe, faciliteten med land.

HASLE HAVNEBAD

AKTØRER

BORNHOLMS
REGIONS KOMMUNE

Natur, miljø og fritid

Veje, havne og beredskab

UDGIFTER

- Lønnede timer
- Materialer
- Udstyr
- Penge

OPGAVER

Koordinering

Generel vedligehold af havnebadet

Løbende tilsyn og rengøring

Livredder-service

INDTÆGTER

NOTER

1 Veje, havne og beredskab, under Bornholms Regionskommune, står for al koordinering af vedligeholdelsen af havnebadet. Komplekset, som er fra 2013, har over de senere år haft behov for en del reparationer af konstruktionsskader. Disse er nu udbedret.

Afdelingen tilser konstruktionen på ugentlig basis i sommerhalvåret. Er der behov for det, udbedres småting løbende.

Endelig er afdelingen omdrejningspunkt for et samarbejde med Rønne Svømmeklub, som stiller livreddere til rådighed i højsæsonen. Afdelingen lønner livredderne for deres arbejde.

HUMMERHUSET I KLITMØLLER

LOKALISERING:	Klitmøller, Thisted Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Div. klubaktiviteter
FACILITETSTYPE:	Foreningshus
EJER:	Thisted Kommune
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

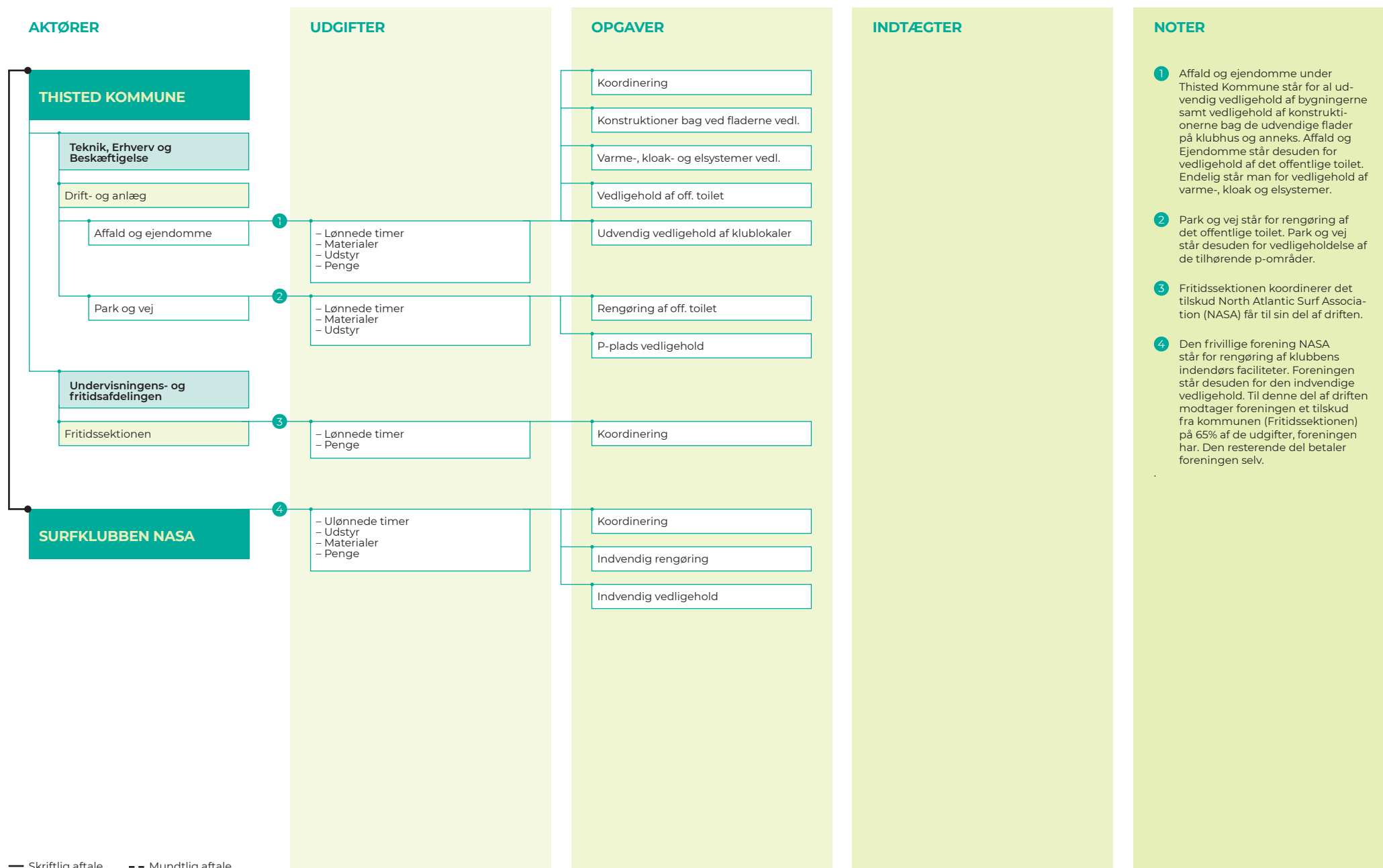
BESKRIVELSE

Hummerhuset er et foreningshus. Huset består af et hovedhus med opholdsrum, toiletter samt baderum til mænd og kvinder. Udover hovedhuset findes et anneks til udstyrsopbevaring. I anneksket findes også et offentligt toilet. Hus og anneks er bundet sammen af en tagterrasse. Udover ad trapper kan man komme op på tagterrasen via en udvendig rampe. Hus og anneks er omgivet af en terrasse, som sammenbinder det samlede kompleks. Til komplekset hører to p-pladser: Én til foreningens medlemmer og én til offentlig brug.

VÆRD AT BEMÆRKE

Hummerhuset undergår pt. (under ti år efter opførelsen) en omfattende renovering. Som sådan har det vist sig, at væsentlige elementer i huset ikke har været gearret til klimaet så tæt på Nordsøen. Blandt andet har de store vestvendte vinduespartier været under pres fra sandfygning under storm. Indvendig har især baderummene været underdimensionerede i forhold til det brugstryk, der findes.

HUMMERHUSET I KLITMØLLER

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

PRIMITIVE OVERNATNINGS- FACILITETER

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR VI EN
RÆKKE EKSEMPLER PÅ DRIFT AF
PRIMITIVE OVERNATNINGSSTEDER.

SHELTERPLADS PÅ AVERNAKØ

LOKALISERING:	Faaborg-Midtfyn Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Primitiv overnatning
FACILITETSTYPE:	Shelterplads
EJER:	Naturstyrelsen Fyn
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-offentlig
AFTALEFORM:	Skriftlig

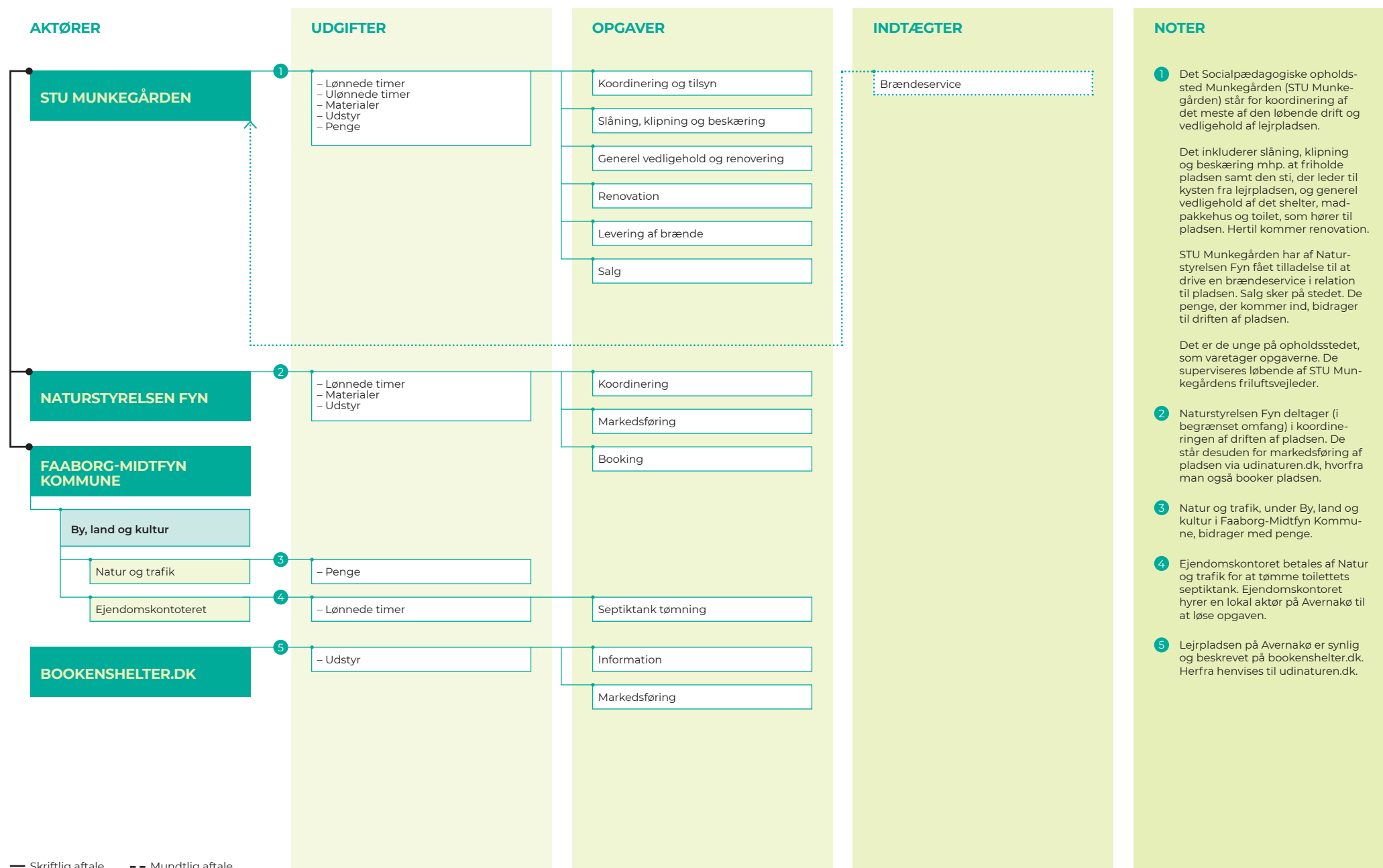
BESKRIVELSE

Shelterpladsen på Avernakø består af et madpakkehus, shelter med plads til 5 personer, bålplads og toilet. Pladsen som sådan er angivet til at kunne rumme 15 personer i alt.

VÆRD AT BEMÆRKE

Da pladsen ligger på statens arealer, må det ikke koste noget at overnatte på pladsen. Pladsen skal ligeledes, fordi den ligger på statens arealer, bookes via udina-turen.dk.

SHELTERPLADS PÅ AVERNAKØ

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

MILLINGE KLINT LEJRPLADS

LOKALISERING:	Faaborg-Midtfyn Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Primitiv overnatning
FACILITETSTYPE:	Shelterplads
EJER:	Faaborg-Midtfyn Kommune
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	–

BESKRIVELSE

Pladsen rummer syv shelters, en toiletbygning, en brændefyret sauna og et bålhus. Det ene af de høje shelters har en fugleudkigsplatform på toppen. De syv shelters kan rumme ca. 35 personer. Der er adgang til vandet ad en trappe med integrerede siddepladser. Ved kysten er der etableret en bade- og friluftsbro.

VÆRD AT BEMÆRKE

Kommunen ejer pladsen og shelterne. Trente Mølle ejer og driver systemet bag bookenshelter.dk. Systemet videregives uden beregning til områder (med et større antal sheltere), som, på lige fod med Nationalpark Vadehavet og Naturlandet Lolland-Falster, ønsker at indgå i partnerskab om at udbyde sheltere via platformen.

MILLINGE KLINT LEJRPLADS

AKTØRER

BOOKENSHELTER.DK

TRENTE MØLLE

UDGIFTER

1

– Udstyr

2

– Lønnede timer
– Materialer
– Udstyr
– Penge

OPGAVER

Information

Markedsføring

Booking og salg

Koordinering og tilsyn

Branding og markedsføring

Information og kommunikation

Levering af brænde

Renovation

Slåning, klipning og beskæring

Generel vedligehold og renovering

INDTÆGTER

Brændeservice

Shelterudleje

NOTER

1 Den selvejende institution Trente Mølle står for al koordinering af drift og vedligehold af Milling Klint shelterplads.

Det inkluderer branding og markedsføring bl.a. via trente.dk, hvor pladsen også er beskrevet. Er der behov for det, står institutionen også for kommunikationen med brugerne.

Institutionen fører løbende tilsyn med pladsen og står for at friholde pladsen samt generel vedligehold af de 7 shelters, saunaen, bålhytten, toiletet og den badebro (og trappe ned til badebroen), som hører til det samlede kompleks. Hertil kommer renovation.

Institutionen driver desuden en brændeservice i relation til pladsen. Salg sker ved selvbetjening på stedet. Betaling foregår via Mobilepay.

Institutionen har en opsynsmand i fleksjob tilknyttet pladsen 5 timer om ugen. Vedkommende står for det meste af den praktiske drift og vedligehold,

2 Lejrpladsen er synlig og beskrevet på bookenshelter.dk, hvorfra shelterne også kan bookes. Betaling foregår via bookenshelter.dk. En mindre del går til vedligehold af systemet resten tilfalder Trente Mølle.

SHELTERPLADS VED HESTEHOVED HAVN

LOKALISERING:	Lolland Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Primitiv overnatning
FACILITETSTYPE:	Shelterplads
EJER:	Nakskov Sejlklub
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

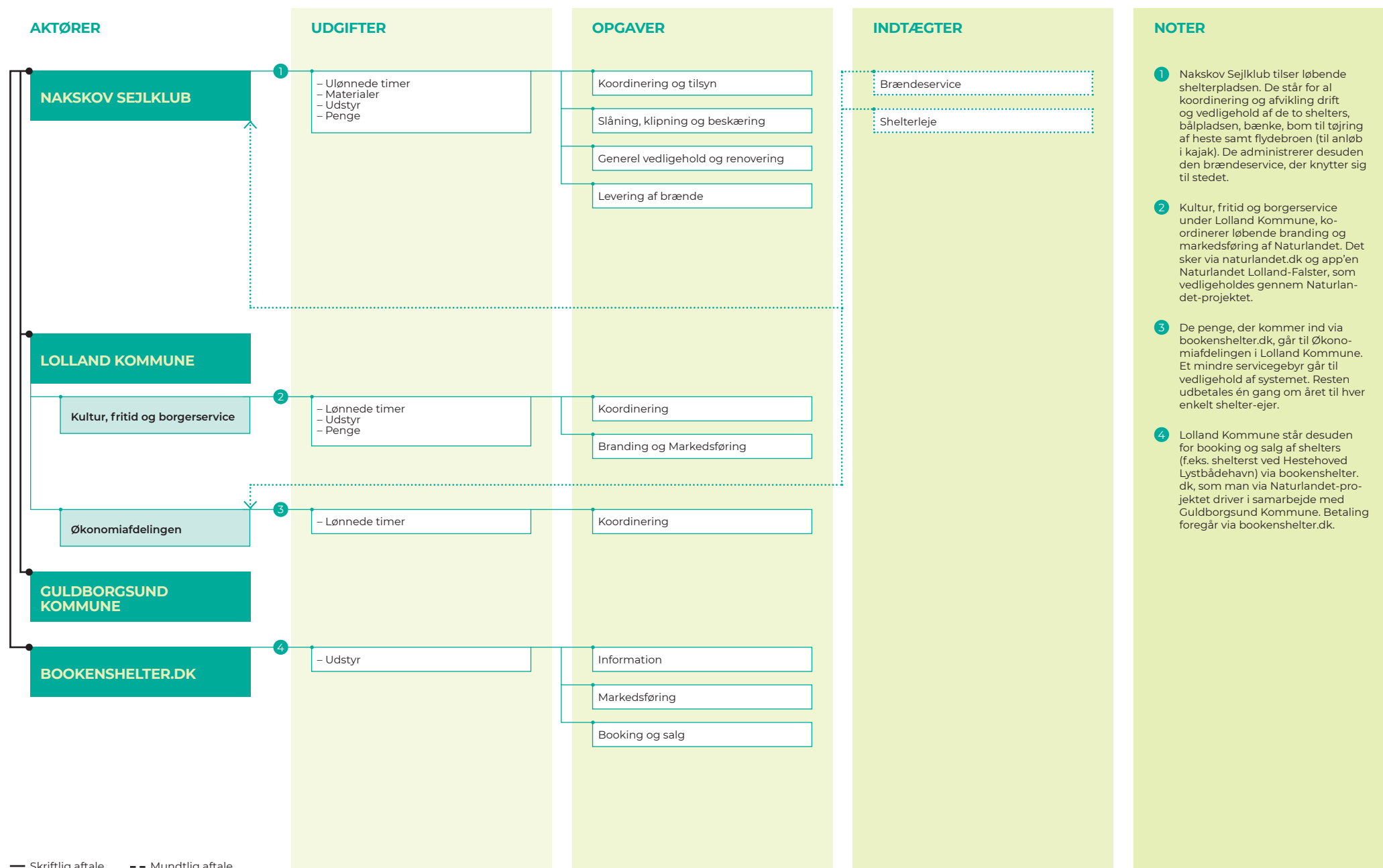
BESKRIVELSE

Shelterpladsen består af en teltplads og to shelters (med plads til fem personer i hver). Der er kajakbro samt bålsted med grillrist og bæk ved pladsen. Havnens toilet, brusebad, drikkevand og wifi kan benyttes.

VÆRD AT BEMÆRKE

Pladsen indgår som en del af den infrastruktur, som understøtter arbejdet med konceptet Naturlandet. Sidstnævnte er skabt af Lolland og Guldborgsund kommuner med støtte fra Nordea-fonden. Formålet med pladsen er at få flere lokale og besøgende ud i naturen i de to kommuner. De to kommuner er gået sammen om en hjemmeside og en app, som formidler mulige oplevelser i naturen i området. Som en del af projektet har man i samarbejde med en række aktører finansieret opførelsen af shelters og kajakbroer mod at aktørerne efterfølgende står for drift og vedligehold.

SHELTERPLADS VED HESTEHOVED HAVN

SHELTERS VED VESTERAAS

LOKALISERING:	Ærø Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Primitiv overnatning
FACILITETSTYPE:	Shelterplads
EJER:	Vesteraas
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	–

BESKRIVELSE

Pladsen ved virksomheden Vesteraas har to shelters. Det ene shelter kan rumme op til fem personer. Det andet kan rumme op til tre personer. De to shelters ligger få meter fra vandet.

VÆRD AT BEMÆRKE

De to shelters ved Vesteraas er (i lighed med Millinge Klint lejrplads) et af i alt 19 blå støttepunkter i det Sydfynske Øhav. Udvikling og etablering af shelterne ved Vesteraas er, i lighed med de øvrige blå støttepunkter, finansieret af kommunale midler med støtte fra Lokale og Anlægsfonden, Friluftsrådet og Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikter. Vesteraas har fået overdraget shelteret mod at stå for driften i ti år.

SHELTERS VED VESTERAAS

AKTØRER

VESTERAAS

BOOKENSHELTER.DK

UDGIFTER

- Lønnede timer
- Materialer
- Udstyr
- Penge

- Udstyr

OPGAVER

- Koordinering
- Markedsføring
- Information og kommunikation
- Tilsyn
- Slåning, klipning og beskæring
- Generel vedligehold og renovering
- Tømning af septiktank
- Booking og salg
- Brænde

- Information
- Markedsføring

INDTÆGTER

- Brændeservice
- Shelterudleje

NOTER

1 Virksomheden Vesteraas tilser løbende shelterpladsen. De står desuden for al koordinering og afvikling af al drift og vedligehold af de to shelters. Det inkluderer tømning af toilettets septiktank.

Booking foregår ved at ringe til ejeren af Vesteraas. Der betales på gården Vesteraas eller via Mobilpay før brug. Vesteraas administrerer desuden den brændeservice, der knytter sig til stedet. Brændet bestilles, afhentes og betales på gården.

2 Shelterst ved Vesteraas er synligt på bookenshelter.dk, som også informerer om stedet. For booking henvises til ejerens telefonnummer.

ØVRIGE FACILITETER

I DETTE AFSNIT GENNEMGÅR VI EN
RÆKKE EKSEMPLER PÅ DRIFT AF
SERVICEFACILITETER TIL FRILUFTSLIV.

GREJTRAILERE I VORDINGBORG KOMMUNE

LOKALISERING:	Vordingborg Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Vandsport
FACILITETSTYPE:	Tre grejtrailere
EJER:	Vordingborg Kommune
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

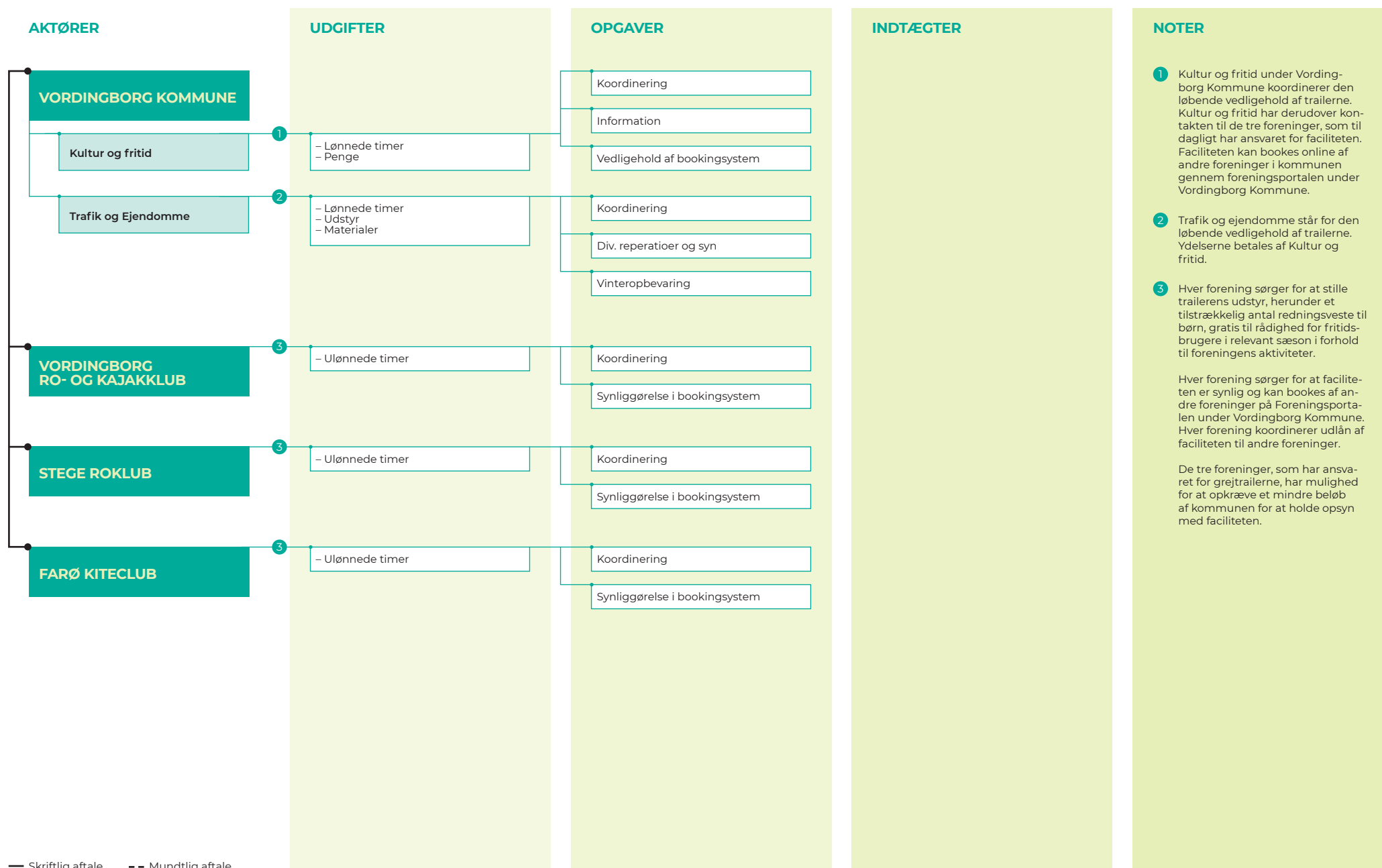
BESKRIVELSE

Som led i Vordingborg Kommunes ønske om at understøtte kystnære aktiviteter til gavn for både foreninger og andre fritidsbrugere, herunder turister, har kommunen tre grejtrailere. De tre trailere er udlånt til tre forskellige foreninger, som benytter trailere og udstyr i forbindelse med foreningens aktiviteter. Foreningen har derudover forpligtet sig til at stille udstyret gratis til rådighed for fritidsbrugere, som kan benytte det på eget ansvar.

VÆRD AT BEMÆRKE

Vordingborg Kommune har fundet en model, som gør det nemt at give uorganiserede brugere (f.eks., turister) adgang til brug af udstyret. I det foreningen, som administrerer traileren, udelukkende stiller udstyret til rådighed til folk, som benytter det gratis og på eget ansvar, falder aktiviteten i den kategori, Søfartsstyrelsen betegner som "fritidssejlad". Dermed friholdes man fra en del af det ansvar, som ellers ville gøre driften væsentlig mere kompliceret.

GREJTRAILERE I VORDINGBORG KOMMUNE

SAUNA VED HASLE HAVNEBAD

LOKALISERING:	Bornholms Regionskommune
AKTIVITETSTYPE:	Vinterbadning, kajak mv.
FACILITETSTYPE:	Sauna
EJER:	Bornholms Regionskommune
LODSEJERTYPER:	–
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-frivillig
AFTALEFORM:	Skriftlig

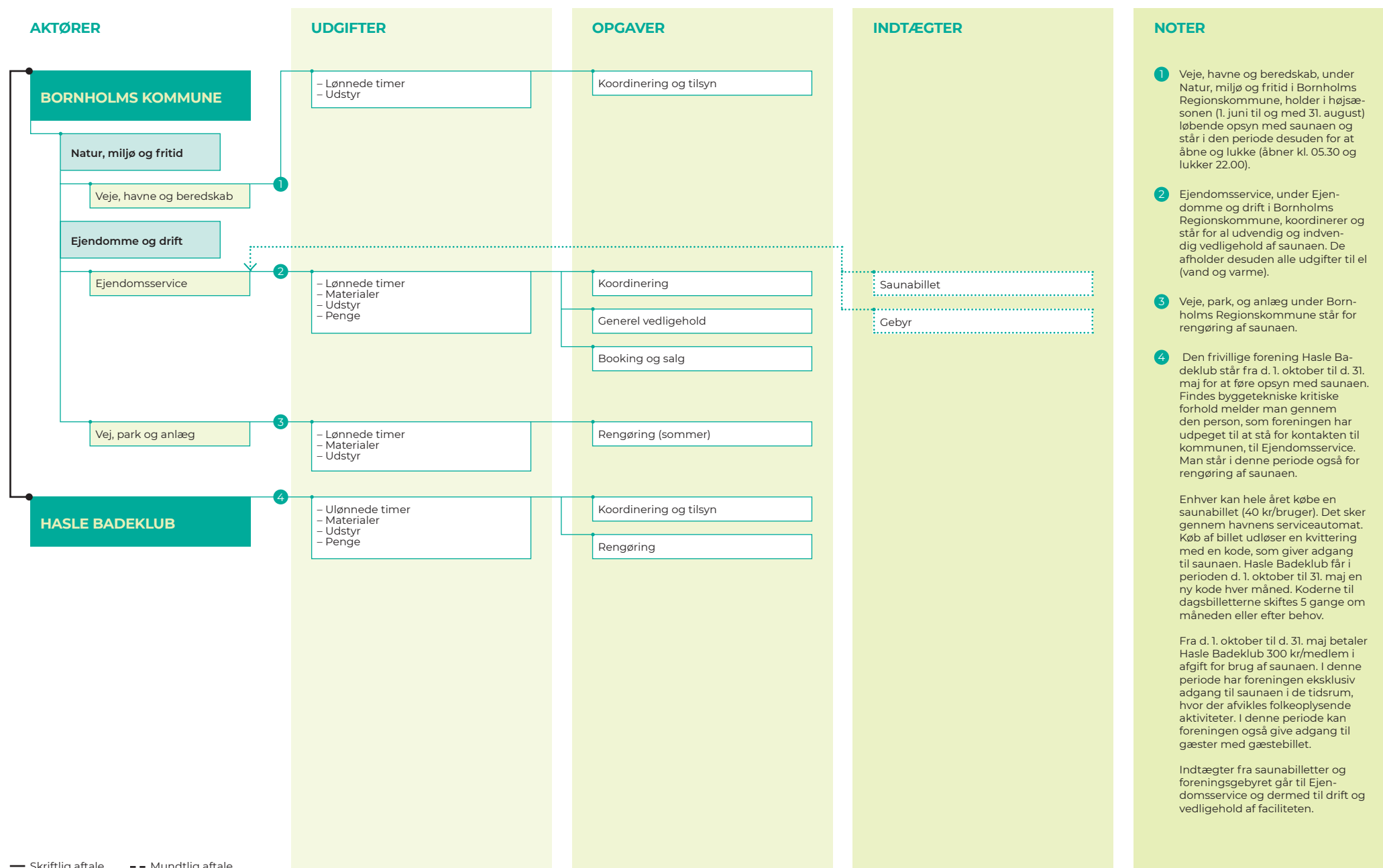
BESKRIVELSE

Saunaen på Hasle Havn ligger i relation til Hasle Havnebad. Udover saunaen findes toilet og omklædning i bygningen, udendørs opholdsarealer og et trin til isætning af kajaker.

VÆRD AT BEMÆRKE

Med afsæt i en klar aftale på skrift er det lykkedes Bornholms Regionskommune at skabe rammerne og et konkret fysisk setup for en sauna, som både giver plads til foreningen Hasle Badeklub og borgere/besøgende i det hele taget.

SAUNA VED HASLE HAVNEBAD

P-PLADS OG SERVICEBYGNING I HVIDE SANDE

LOKALISERING:	Hvide Sande, Ringkøbing-Skjern Kommune
AKTIVITETSTYPE:	Windsurfing
FACILITETSTYPE:	P-plads og servicebygning
EJER:	Holmsland Klit Turistforening og Westwind Nord
LODSEJERTYPER:	Kommune
PARTNERSKABSMODEL:	Offentlig-privat
AFTALEFORM:	Skriftlig

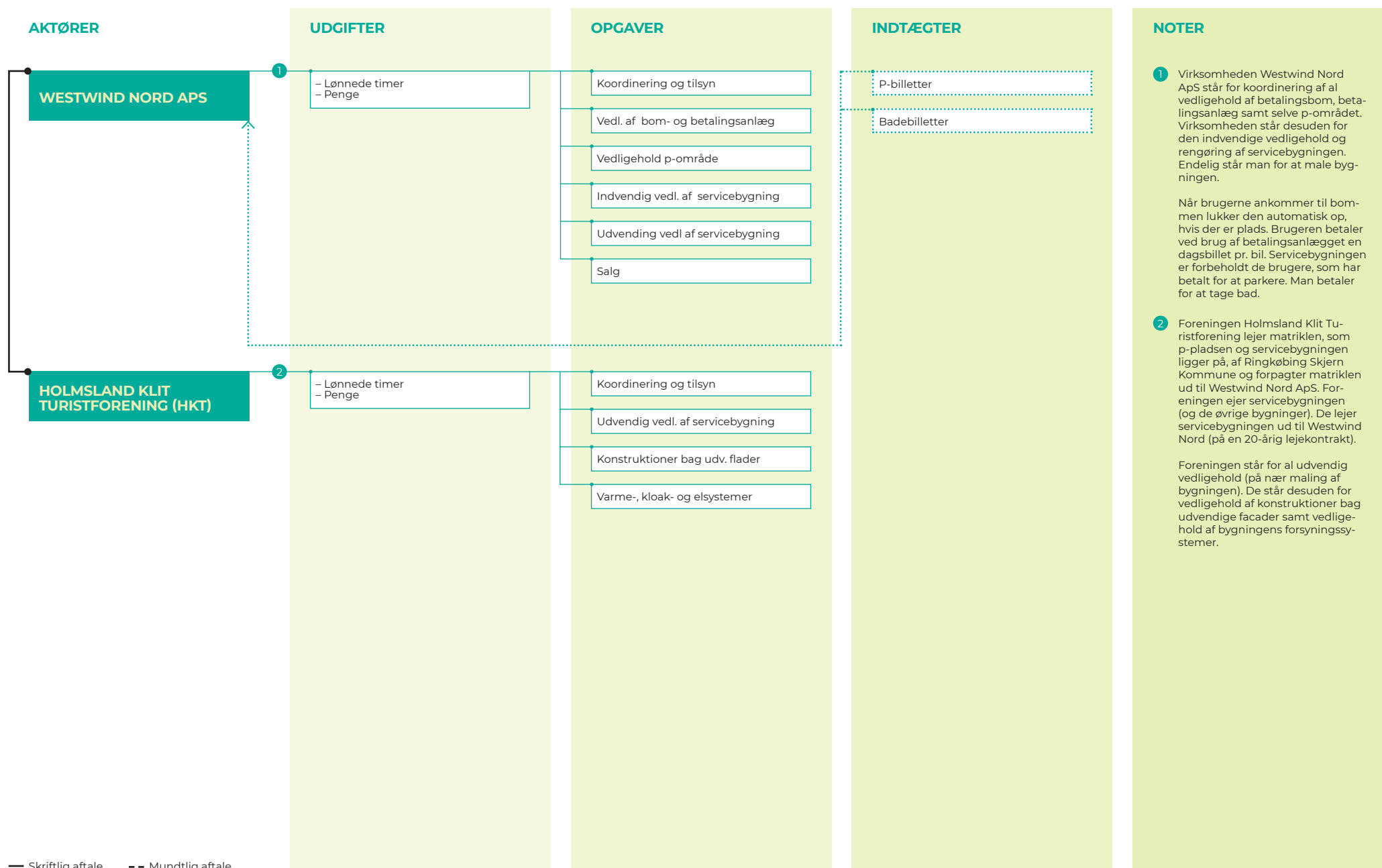
BESKRIVELSE

Betalingsparkeringspladsen ved Westwind Nord i Hvide Sande er et ca. 1700 m² stort p-område belagt med stabilgrus. Pladsen er forsynet med en bom og et betalings-system. Til området hører en servicebygning, der, foruden herre- og dametoilet, indeholder bedefaciliteter til hhv. herrer og damer.

VÆRD AT BEMÆRKE

Holmsland Klit Turistforening (HTK) indgik i 1988 en aftale med den daværende Holmsland Kommune om at stille en matrikel til rådighed for turismeudviklingsaktiviteter initieret af foreningen. Matriklen anvendes til p-området og servicebygningen samt den bygning, som huser forretningen Westwind Nord. Overskuddet fra aktiviteterne skulle gå til at fremme turistlivet og at udvikle kendskabet til Holmsland Klit. Aftalen gælder stadig. Foreningen har opført og ejer bygningerne, som de lejer ud til Westwind Nord. Dermed er der skabt en kommerciel forretning baseret på vandsport på kommunal jord. Der genereres tillige en indtægt og således et grundlag for at understøtte HTK's arbejde med turismefremme i området.

P-PLADS OG SERVICEBYGNING I HVIDE SANDE

— Skriftlig aftale - - Mundtlig aftale

ANALYSE AF DRIFTS- MODELLER

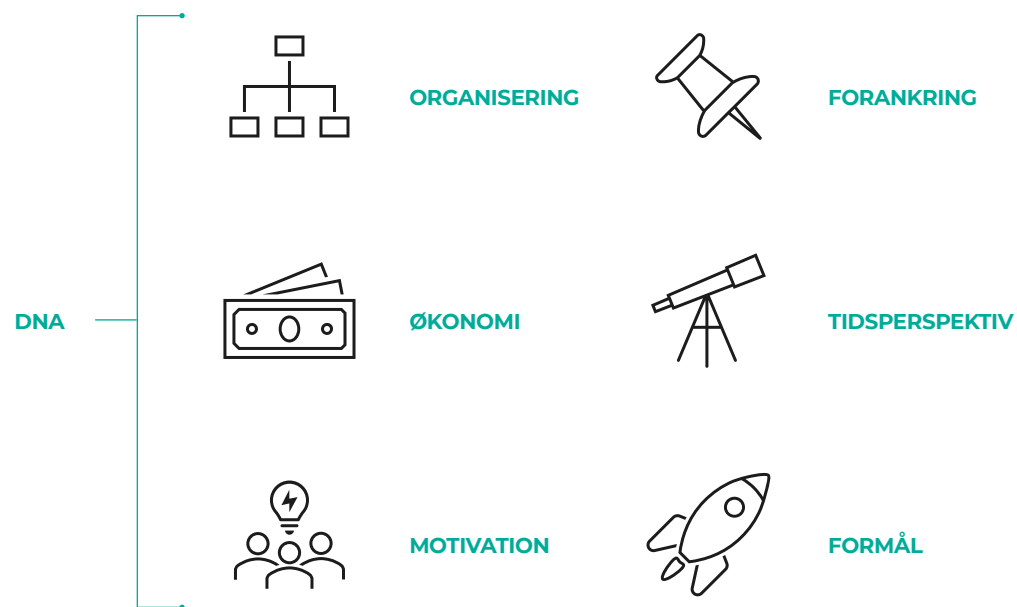
I DETTE KAPITEL BESKRIVER VI DE GRUNDLÆGGENDE ELEMENTER, DER INDGÅR I DE EKSEMPLER PÅ DRIFTS-MODELLER, SOM VI HAR GENNEMGÅET I KAPITEL 2. VI INTRODUCERER DESUDEN ET KONKRET VÆRKTØJ 'DRIFTS-DIAGRAMMET', SOM KAN ANVENDES TIL AT VURDERE DRIFTSMODELLEN FOR EN GIVEN OUTDOORFACILITET.

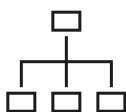
DRIFTSMODELLENS DNA

På baggrund af de cases, vi har gennemgået, kan vi se seks overordnede karaktertræk på tværs af aktiviteter og placering. Det drejer sig om driftsmodellens økonomi, motivation, tidsperspektiv, forankring, formål og organisering.

Tilsammen udgør de seks karaktertræk driftsmodellens DNA. Målet med denne fremstilling er at skabe grundlaget for en mere entydig samtale om de væsentligste elementer i driftsmodellen. Det indbefatter det arbejde, der knytter sig til udvikling og evaluering af de mest bæredygtige modeller.

DRIFTSMODELLENS KARAKTERTRÆK

Organisering

Som det fremgår af de cases, vi har beskæftiget os med, er de enten partnerskabsbaseret eller drevet af en enkelt aktør.

Langt de fleste af vore cases er partnerskabsbaseret, hvor ofte en kommune og Naturstyrelsen (staten) samt en eller flere frivillige foreninger indgår i organiseringen og afviklingen af driften. Det er mere sjældent at en privat virksomhed indgår i en partnerskabsbaseret model.

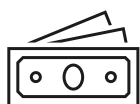
Hvor omfattende og kompleks driftsmodellen er, afhænger selvfølgelig af faciliteten. F.eks. er der forskel på Hasle Havnebad (se s. XX) og Camønoen (se s. XX). Driftsmodellen for sidstnævnte er ganske enkelt mere omfattende og kompleks.

Således har vi for en del cases diskuteret, hvor snittet skal lægges. Med andre ord: Hvad skal med for at forstå, hvad der får driften til at hænge sammen?

Hvad angår Camønoen kan man f.eks. diskutere, om pausepladserne hører med eller om det blot er selve stien med Camønøbænke mv., der udgør faciliteten.

Vi har valgt at anlægge et perspektiv, hvor pausepladserne hører med, al den stund at det er en væsentlig egenskab ved Camønoen, at man undervejs på ruten kan overnatte på steder, som er tilpasset vandrenes behov. Ruten markedsføres tillige med henvisning til pausepladserne.

Sat på spidsen kan man sige, at Camønoen ophører med at være Camønoen, hvis pausepladserne frafalder, hvorfor de bør indgå i afdækningen af elementerne i den samlede driftsmodel. Tilsvarende overvejelser går forud for afdækningen af driftsmodellerne for de øvrige cases.

Økonomi

Den økonomi, der indgår i driften, kan være bevillingsbaseret eller indtægtsbaseret. Er der ingen penge involveret drives faciliteten udelukkende ved hjælp af frivillige kræfter.

Er driftsmodellen udelukkende bevillingsbaseret findes der ikke et en-til-en forhold mellem brug og betaling. Brug af faciliteten er gratis. Det betyder selvfølgelig ikke, at driften er gratis, det betyder, at driften i langt de fleste tilfælde betales af en kommune eller staten.

En delmængde af de bevillingsbaserede modeller er dem, hvor en organisation, typisk en kommune eller Naturstyrelsen ikke kommer med rede penge men leverer materialer eller udlåner udstyr, som indgår i driften.

I den indtægtsbaserede model findes et en-til-en forhold mellem brug og betaling. Bruger man faciliteten, betaler man for det. Blandt de forholdsvis få rene eksempler på indtægtsbaserede modeller i de cases, vi har gennemgået, er betalingsparkering og servicebygningen i Hvide Sande (se s. XX).

En delmængde af de indtægtsbaserede modeller er tilfælde, hvor det er muligt at donere til driften, en anden delmængde er dem, hvor overskuddet fra salg af noget andet går til driften. Eksempler findes blandt modeller for drift af de MTB-spor, vi har gennemgået.

Af de driftsmodeller, vi har beskæftiget os med, er langt de fleste bevillingsbaseret eller bevillings- og indtægtsbaseret. Kun i få tilfælde er modellen udelukkende indtægtsbaseret eller udelukkende drevet ved hjælp af frivillige kræfter.

Motivation

Motivationen bag det konkrete arbejde med driften kan være løn- eller lystbaseret. Er det udelukkende lysten, der driver værket, udføres arbejdet gratis.

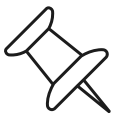
Undertiden findes begge ting i én og samme person. Således findes der eksempler blandt de cases, vi har beskæftiget os med, hvor driftspersonale får løn for arbejdet, men også løser opgaver, fordi de lægger såkaldte interresetimer i arbejdet. Et eksempel er Riderute Als (se s. XX), hvor en driftsperson fra Sønderborg Kommune bruger fritid på at kommunikere med brugere via rutens Facebookside.

Ud af de cases, vi har beskæftiget os med, er en stor andel af arbejdet med det man kan kalde basale servicefaciliteter (f.eks. vedlige-

hold af cykel- og gangstier, toiletter, p-pladser samt rengøring af toiletter og renovation) løn- og bevillingsbaseret.

Som sådan varetages arbejdet med driften af denne type faciliteter i langt de fleste tilfælde af personale ansat i en kommune eller Naturstyrelsen. I få tilfælde er arbejdet med driften løn- og indtægtsbaseret.

En relativt stor del af driftsarbejdet i de cases, vi har afdækket, er lystbaseret. Det gælder i særdeleshed drift og vedligehold af mountainbike spor og orienteringsbaner, hvor det er endog meget almindeligt at det i vid udstrækning er lysten, der driver værket.

Forankring

Forankringen af driftsopgaverne kan være personafhængig eller personuafhængig. I den personafhængige model er driften afhængige af en eller flere bestemte personer. Indgår de ikke, falder denne del af driften i værste fald helt sammen.

Den personafhængige model er ofte baseret på frivilligt arbejde, men den behøver ikke være det. Ud af de cases, vi har afdækket, findes der eksempler på modeller, hvor personer, der får løn for driftsopgaver, også lægger interesselimer i det. Et eksempel er MTB sporene ved Slette Strand (se s. XX), hvor lønnet personale fra Feriecenter Slettestrand også lægger interesselimer i arbejdet med at drive og vedligeholde sporene.

Den personafhængige model kan opstå, når (dele af) driftsopgaverne ikke er veldefinerede og beskrevet, men løses fordi en bestemt person så at sige bare gør det.

I den personuafhængige model udføres driftsudgaverne ens uafhængigt af, hvem der gør det. Det hænger sammen med, at opgaverne er veldefinerede og i mange tilfælde også er skrevet ned, hvorfor det er tydeligt, hvad der skal ske og bruges eller mangler. Som sådan er den personuafhængige model transparent, hvilket gør det muligt for en anden eller andre at overtage opgaverne.

Den personuafhængige model er i mange tilfælde lønbaseret. Det gør den stabil. Er der personer, som er villige til og kan løse opgaven til den løn, der er afsat, fungerer denne del af driften. Heroverfor er den personafhængige model ustabil, da denne del af driften står og falder med den eller de bestemte personer, der tager sig af den.

Tidsperspektiv

Det tidsmæssige perspektiv for en driftsmodel for outdoorfaciliteter kan være korttidsbaseret eller langtidsbaseret.

De korttidsbaserede er i en del tilfælde også de bevillingsbaserede eller lystbaserede, da driften står og falder med bevillingen eller lysten til at udføre et stykke arbejde.

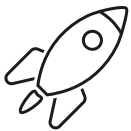
Blandt vore cases findes eksempler, hvor (dele af) driften er baseret på en engangsbevilling. Andre steder udføres driften fra bevilling til bevilling, som kan bortfalde helt eller delvist, hvis andet af den ene eller den anden grund har højere prioritet.

Den bevillingsbaserede model kan også være langtidsbaseret. Som sådan findes der f.eks.

kommuner, hvor penge til driften følger projekterne. Det betyder, at der, når der etableres nyt, automatisk afsættes et tilbagevendende beløb til drift (f.eks. 2% af de samlede etableringsomkostninger). Det betyder også, at man kun sætter nyt igang, hvis man har råd til den efterfølgende drift.

Den indtægtsbaserede model er som udgangspunkt mere langtidsbaseret end den bevillingsbaserede. Så længe, der er nok, som betaler, holder modellen.

Den lystbaserede model er i alle tilfælde korttidsbaseret, da driften ophører, hvis lysten til at drive faciliteten ophører.

Formål

Formålet med at drive en outdoorfacilitet kan være kommercielt eller ikke-kommercielt. Er formålet kommercielt er driften helt afhængig af, at faciliteten genererer omsætning og fortjeneste. Som sådan er den kommercielle model i alle tilfælde indtægtsbaseret.

Den ikke-kommercielle model er ofte bevillingsbaseret og/eller lystbaseret. Det behøver dog ikke være tilfældet. Hvis indtægterne fra brug af faciliteten ikke skal skabe fortjeneste, men blot skal (medvirke til at) dække udgifterne med at få driften til at løbe rundt, er modellen ikke-kommerciel.

Vores afdækning viser, at dele af en model kan være kommerciel mens andre dele er ikke-kommercielle. Af de cases, vi har

beskæftiget os med, er kombinationen af de to ting baseret på et partnerskab, hvor typisk en kommune eller Naturstyrelsen indgår i partnerskab med en eller flere private aktører, som bidrager med deres del af driften med det formål at generere omsætning og fortjeneste.

Et eksempel er Camønoen (se s. XX), hvor drift og vedligehold af selve ruten i vid udstrækning varetages af Vordingborg Kommune, mens pausepladserne for en dels vedkommende er overnatningssteder, som drives på almindelige kommercielle vilkår. Et andet eksempel er Riderute Sydfyn (se s. XX), hvor Naturstyrelsen Fyn "leverer" sin del af ruten gratis, mens de øvrige dele af ruten koster penge.

Flertallet af de cases, vi har beskæftiget os med, er ikke-kommercielle eller forholdsvis store dele af driften er ikke kommerciel. Kabelpark Hvide Sande (se s. XX) hører til de få faciliteter, som udelukkende driftes med indtjening og profit for øje.

KORTLÆGNING AF DRIFTSMODELLENS DNA

Alle de seks karaktertræk, der indgår i driftsmodellens DNA, er afgørende for at driftsmodellerne hænger sammen. De kan sjældent sættes op som et enten-eller. Ofte er det et både-og.

DRIFTSDIAGRAMMET

Med udgangspunkt i driftsmodellernes DNA mener vi, at hvert karaktertræk (på nær organisering) kan illustreres som to skalaer med hvert sit yderpunkt, som i midten bindes sammen af et nulpunkt.

Som sådan har vores afdækning vist, at en driftsmodel for outdoorfaciliteter kan være mere eller mindre bevillingsbaseret eller indtægtsbaseret, mere eller mindre løn- eller lystbaseret, personafhængig eller personuafhængig og så fremdeles. Nulpunktet udgør et hverken-eller.

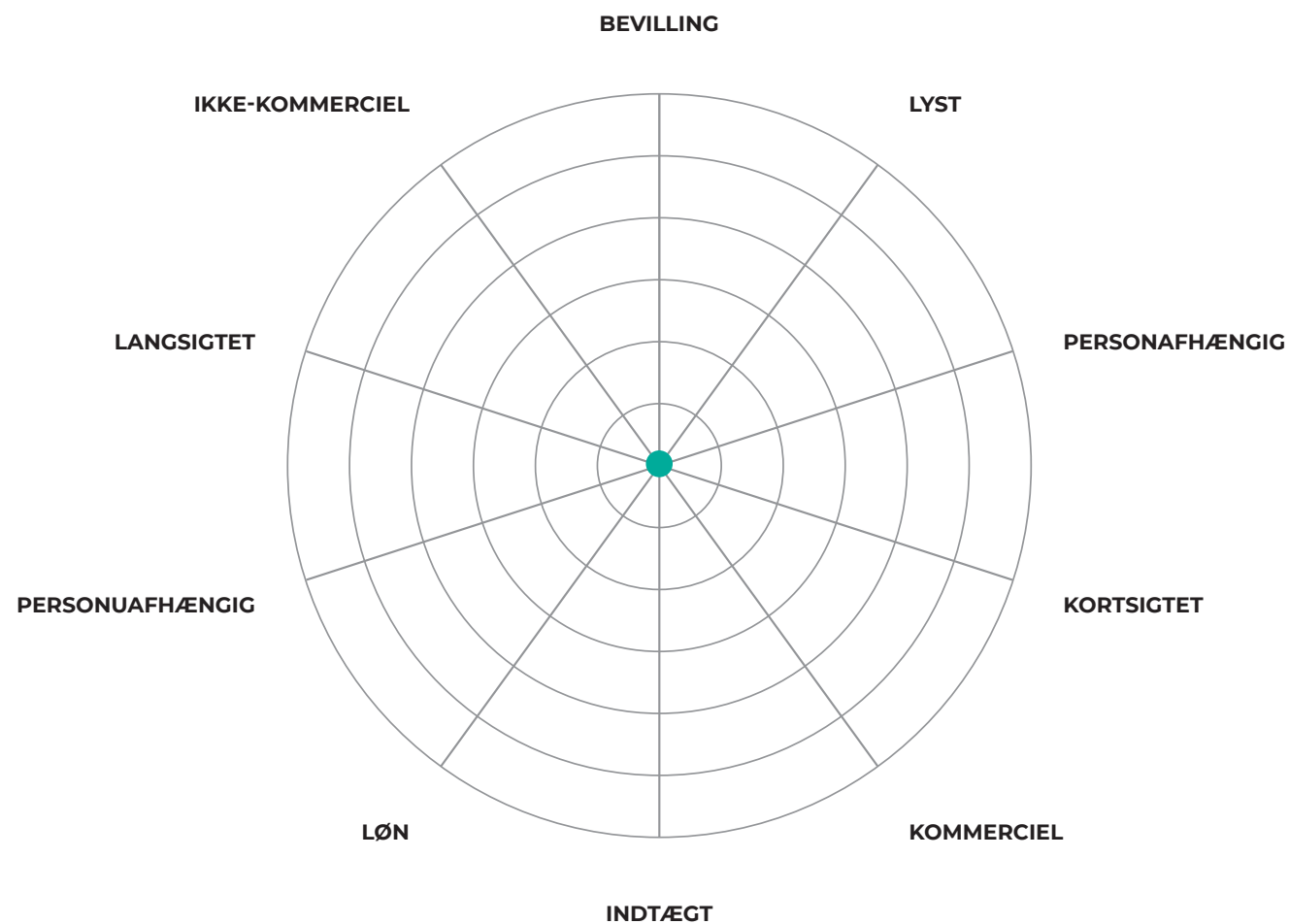
BEVILLINGSBASERET

INDTÆGTSBASERET

DRIFTSDIAGRAMMET

Lægges skalaerne sammen opnås et "spider-diagram" og dermed udgangspunkt for at kortlægge, visualisere og vurdere DNA'et for en vilkårlig driftsmodel for outdoorfaciliteter. Vi kalder dette diagram for 'Driftsdiagrammet'. Dermed opnås et udgangspunkt for at vurdere, hvor i diagrammet, driftsmodellen ligger.

KORTLÆGNING AF DRIFTSMODELLENS DNA

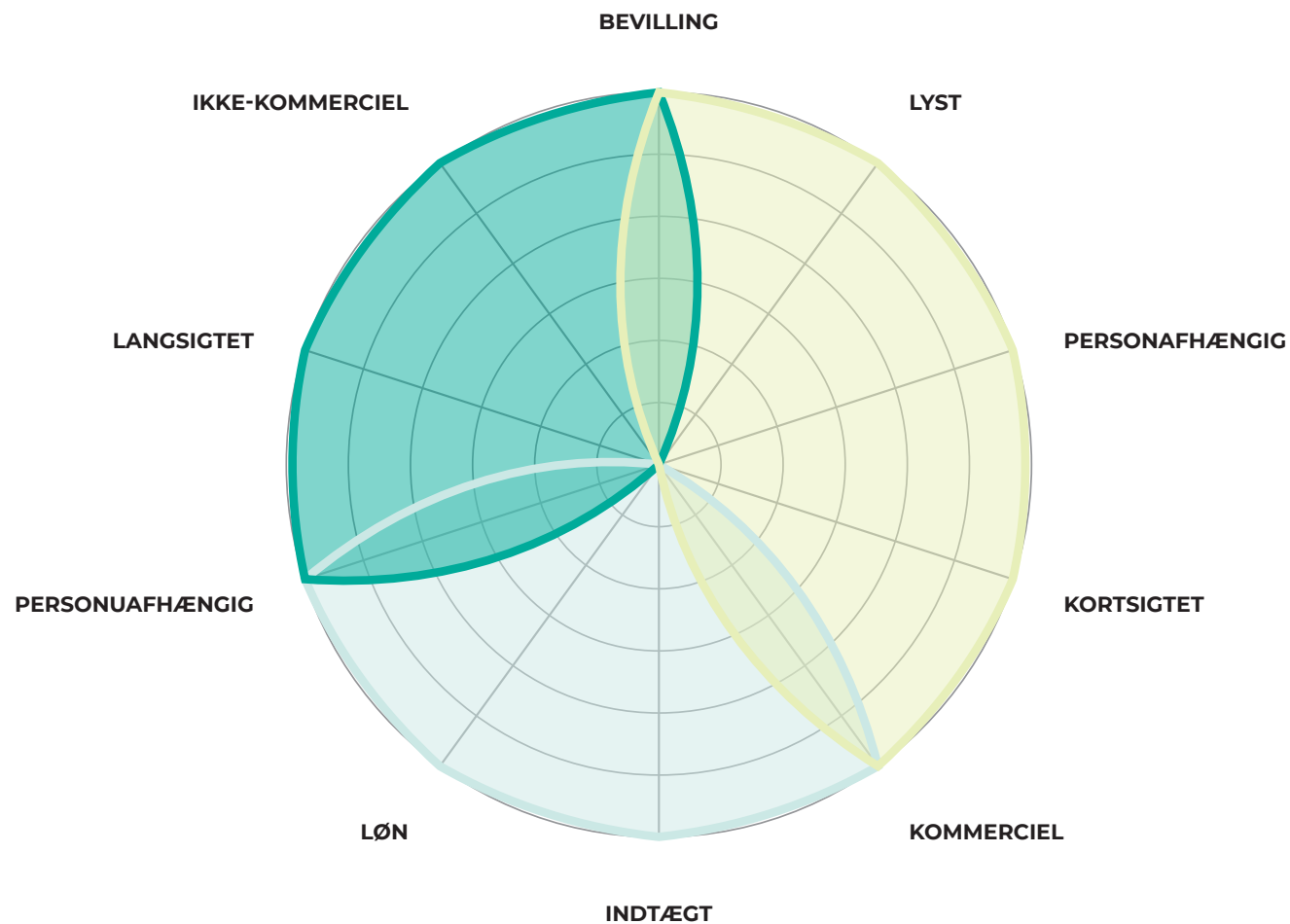
DRIFTSDIAGRAMMET

Vores cases viser, at driftsmodeller for outdoorfaciliteter overordnet set placerer sig i tre områder af Driftsdiagrammet; Øverst til venstre, nederst til venstre og øverst til højre.

ØVERSTE VENSTRE DEL: De bevillingsbaserede, kommercielle, personuafhængige, lønbaserede og langsigtede modeller (typisk offentlige aktører).

NEDERSTE VENSTRE DEL: Indtægts- og lønbaserede, personuafhængige og ligeledes langsigtede modeller (typisk private aktører).

ØVERSTE HØJRE DEL: De ikke-kommercielle, lystbaserede, personafhængige og kortsigtede modeller (typisk frivillige aktører).

SAMLET ANALYSE AF DE INDSAMLEDE EKSEMPLER

De driftsmodeller for outdoorfaciliteter, som vi har beskæftiget os med i kapitel 2, ligger for langt størstedelen i den øverste højre del af Driftsdiagrammet (baseret på frivillige aktører) og/eller i den øverste venstre del af Driftsdiagrammet (baseret på offentlige aktører). Som sådan er der tale om (afarter af) den frivilligbaserede model og/eller den offentlig drevet model.

Hovedparten af de eksempler på driftsmodeller, som vi har belyst i kapitel 2, placerer sig i den øverste venstre del af Driftsdiagrammet og er dermed baseret på offentlige aktører og offentlig finansiering. Vores analyse viser, at mange af disse driftsmodeller i et vist omfang er personafhængige og lystbaserede, og dermed er de meget sårbare. I Driftsdiagrammet kommer det tydeligt til udtryk ved at modellen er forskudt i forhold til den frivilligbaserede model. Når det er tilfældet, er der om tale offentligt ansatte ildsjæle, der brænder for projekterne med de fordele og ulemper, det kan give for driften på den lange bane.

For f.eks. Riderute Als (se s. 40) er det helt tydeligt, idet en medarbejder fra Erhverv og affald under Sønderborg Kommune bruger

sin fritid på at kommunikere med og vejlede brugere af faciliteten.

I forbindelse med vores interview med en offentligt ansat idemand og medskaber af Naturlandet, som shelter og teltpladsen ved Hestehoved Lystbådehavn er en del af (se s. 64), fik vi ligefrem at vide, at "[...] den slags projekter følger personen", hvorfor det ikke gav så meget mening at spørge til, i hvilken afdeling i kommunen en bestemt del af driften lå.

En af hovedkonklusionerne på analysen af de indsamlede eksempler på driftsmodeller er altså, at de faciliteter, der driftes af kommuner og stat, ofte er meget baseret på enkelte ildsjæle.

Tilsvarende er det ikke ualmindeligt, at casede, der placerer sig i den øverste højre del af Driftsdiagrammet (frivillige aktører), i et eller andet omfang også er bevillingsbaseret. Det gør sig f.eks. gældende inden for drift af en del af de MTB-spor, vi har beskæftiget os med. I næsten alle tilfælde er der tale om engangsbevillinger.

Eksempler er Roskilde Trail (se s. 20) og Bjerget Skov MTB-spor (se s. 26). Kun i tilfældet Viborg Trail Arena herunder Undallslund MTB-spor (se s. 28) er bevillingen kontinuerlig tilbagevendende.

Af de indsamlede eksempler på driftsmodeller, der placerer sig i den nederste venstre del af Driftsdiagrammet, er det betalings

p-pladsen og servicebygningen (se s. 73) i Hvide Sande og dernæst Kabelpark ligeledes i Hvide Sande (se s. 51), som kommer tættest på en kommercielle model.

Når det er sagt, er alle driftsmodeller i den nederste venstre del af Driftsdiagrammet i et eller andet omfang forskudt i forhold til for den kommercielle model. I en del tilfælde fordi driften af faciliteten helt eller delvist er personafhængige og-eller lystbaseret. I en del tilfælde hænger driften ganske enkelt sammen, fordi bestemte personer også lægger interesselimer i det. I langt de fleste tilfælde giver man udtryk for, at det er af andre årsager end de rent økonomiske, at man driver faciliteten. At det forholder sig sådan, understreges af, at en del faciliteter

SAMLET ANALYSE AF DE INDSAMLEDE EKSEMPLER

indledningsvis er blevet til i kraft af penge fra eksterne fonde, hvorfor end ikke udgifter til etablering tynger driften.

Af de driftsmodeller, der placerer sig i den nederste venstre del af Driftsdiagrammet er det de færreste, som understøtter en facilitet, der i sig selv er det, man vil betegne som en god forretning.

Et eksempel er Riderute Sydfyn (se s. 44), hvor f.eks. Holstenshus Gods engagement i driften udspringer af et ønske om at bidrage positivt til et lokalmiljø, hvor adgangen til naturen på hesteryg betyder meget, snarere end muligheden for at lave en god forretning.

Af de partnerskabsbaserede modeller er MTB Slette Strand (se s. 14) et godt eksempel på et frivilligt-offentligt-privat partnerskab, hvor alle bidrager og vinder ved det.

Når det er sagt er det almindelig kendt, at driftsmodellen for MTB Slettestrand i længere perioder har haft slagside mod den højre

del af Driftsdiagrammet, idet Feriecenter Slettestrand har lagt endog rigtig mange timer i arbejdet. En relativt stor del af dette arbejde har tilmed været bundet op på en enkelt ildsjæl og MTB-connaissance ansat i virksomheden, og dermed er driften meget personafhængig i forhold til arketyper.

MTB i Vest- og Nordskoven (se s. 12) i Silkeborg Kommune er efter alt at dømme et eksempel på en partnerskabsbaseret driftsmodel, som er forskudt "for langt" mod den øverste og højre del af Driftsdiagrammet, idet driften udelukkende varetages gennem et offentligt-frivilligt partnerskab.

Som sådan kan det holdes op mod en situation, hvor flere og flere forretningsdrivende i Silkeborg, om ikke direkte så indirekte, får glæde af de mange lokale såvel som ikke lokale, der benytter sporene.

At det forholder sig sådan, kan hænge sammen med, at ingen for alvor har knækket koden til det kommercielle potentiale, der

ligger i at have topklasse MTB-spor i baghaven. Når det sker, får modellen slagside, medmindre man finder en bæredygtig model for et bidrag til driften.

Thy Cablepark (se s. 49) er ligeledes et eksempel på en model, som er forskudt mod den øverste og højre del af Driftsdiagrammet. Der er det særlige ved faciliteten, at den på nuværende tidspunkt er finansieret og organiseret på en måde, som ikke gør det muligt at drive hele eller dele af anlægget som en kommerciel forretning.

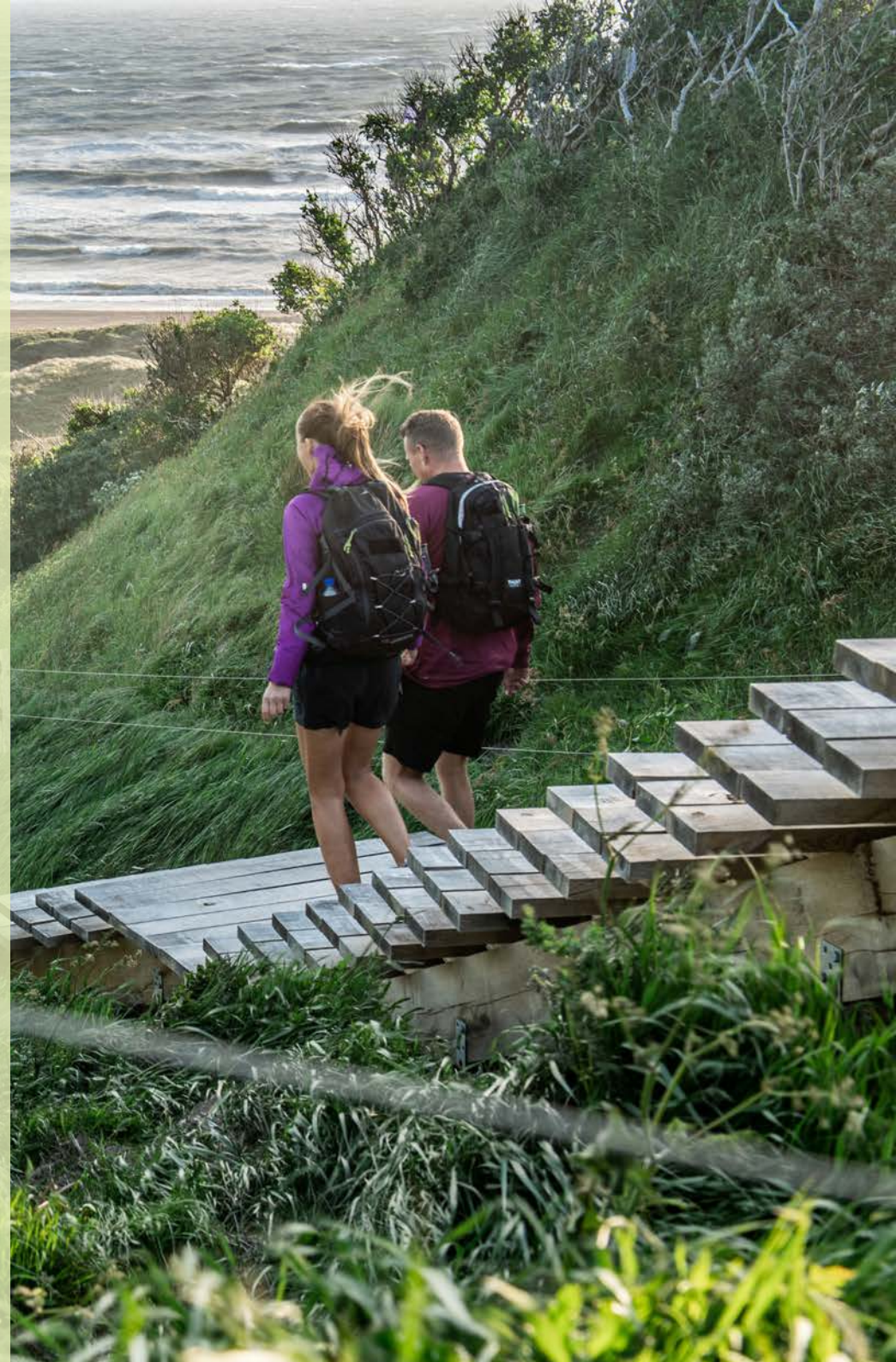
Som situationen er, beror en væsentlig del af driften på frivillige ildskjæle. Således kan man også diskutere om driftsmodellen har slagside, om det er bæredygtigt på den (helt) lange bane.

Camønoen (se s. 42) er et udmærket eksempel på et offentligt-privat partnerskab om en driftsmodel, som gør det mere attraktivt for alle og enhver at vandre på ruten.

Med Møns Museum, som idémagere og mellemed, er det gennem pausepladserne lykkedes at skabe en driftsmodel, som gør det muligt for udvalgte private erhvervsdrivende at tappe ind og få en forretning ud af faciliteten.

Det ændrer ikke ved, at det løbende er en opgave at finde en balance mellem det, de private erhvervsdrivende skal bidrage med for at få "adgang" til brandet, og dermed den officielle kobling til ruten, og det brandet får ud af at kunne tilbyde pausepladserne undervejs. Som sådan er det kontinuerligt en mulighed, at modellen får slagside mod enten den øverste venstre del eller den nederste venstre del af Driftsdiagrammet.

PERSPEK- TIVERING

I denne rapport har vi beskrevet en række driftsmodeller for forskellige typer af outdoorfaciliteter på tværs af hele landet. Dermed har vi samlet et overblik, som man sjældent har til rådighed i hverken en kommunal forvaltning, som frivillig i en lokal idrætsforening eller som destinationsselskab.

Alle driftsmodellerne i rapporten er beskrevet på baggrund af interviews med nøgleaktører, brugere og ejere af de enkelte faciliteter. Driftsmodellerne er kort sagt eksempler fra den virkelige verden, og dermed driftsmodeller, der anvendes og virker lokalt for de konkrete faciliteter her og nu i skrivende stund.

De beskrevne driftsmodeller er dog konstant til genforhandling med den risiko, det indebærer. Når vi skriver, at alle modellerne anvendes og virker her og nu, så mener vi, at alle modeller har en berettigelse, og kan være til inspiration for andre med tilsvarende faciliteter i lignende situationer. Det kan f.eks. være kommunen, eller den enkelte forening,

der ønsker hjælp til at fastlægge driften af en ny facilitet.

Men på trods af at alle driftsmodellerne anvendes og virker, så efterlader de stadig en opfordring til at gøre "det smartere". I spændingsfeltet fra den 100% kommercielle, eller 100% kommunale facilitet, til den frivillige aftalemodel, er der muligheder og begrænsninger. I begge ender af spektret.

Den rekreative infrastruktur og facilitetsudvikling er præget af mange forskellige aktører med mange forskellige motiver. Alene inden for kommunen kan der være forskellige forvaltninger, der planlægger, anlægger og drifter outdoorfaciliteter. F.eks. Natur- og miljøforvaltningen, Kultur- og fritidsforvaltningen og sundhedsforvaltningen. Hertil kommer frivillige i idrætsforeninger, sporlaug, grundejerforeninger, skovejere, kommercielle aktører, destinationsselskaber mfl. Det gør naturligvis situationen omkring driften kompleks, og ofte sker det, at opgaven lander

mellem to stole. Dette er hverken til gavn for brugerne eller den natur, som vi skal passe på. Variationen i driftsmodellerne kan i sig selv ses som en svaghed, fordi det stiller store krav til både opfindsomhed og bred viden hos de enkelte, der indgår driftsaftalerne.

En yderlige problematik, der er forbundet med de mange forskellige ejere og aktører på outdoorområdet, er hele spørgsmålet om data. Hvem har det samlede overblik over faciliteterne, og hvem vedligeholder gis-data for et spor i kommunen på tværs af mange lodsejere? Kort sagt, det er vanskeligt at få et samlet overblik, og dermed er det vanskeligt at arbejde struktureret og strategisk med facilitetsudvikling, destinationsudvikling og formidling af outdoor. Når data mangler, er det yderligere problematisk for brugerne (både borgere og turister) at finde frem til faciliteterne. Det gør det næsten umuligt for tredjepartsplatforme at formidle outdooroplevelserne, der så igen gør det svært for destinationer, virksomheder m.fl., at indgå i

fælles udvikling (Crowd management) af outdoor mulighederne i et geografisk område (fx destination, kommune eller region).

Spørgsmålet er derfor, om der i fremtiden skal eller kan findes en fælles løsning, der kan tage højde for geografiske variationer, demografiske variationer og den politiske prioritering af både det lokale friluftsliv, idrætslivet og turismen.

Mange faciliteter er anlagt af frivillige, men anvendes af mange andre, og promoveres i stigende grad af både kommuner og destinationsselskaber og kommercielle aktører som f.eks. overnatningssteder, spisesteder mv. Kommunerne bruger outdooraktiviteterne til at promovere sig selv som attraktive, sunde og aktive kommuner, der tænker på borgernes sundhed og trivsel. Dette anvendes både i indsatsen for at tiltrække ressourcer til borgere og turister til kommunen. Overnatningsstederne anvender ligeledes i stigende grad outdoorfaciliteterne i mar-

kedsføringen af dem selv, og de muligheder de tilbyder. Flere og flere steder opstår der mtb-pensionater, cykelcaféer og hoteller, som tilbyder guidede vandreture i den lokale skov eller guidede mtb-ture på det lokale mtb-spor.

Udviklingen medfører gradvist, at de driftsmodeller, der er baseret på et stort frivilligt engagement, er under pres. Vi forudser, at flere frivillige sporbyggere og idrætsforeninger i fremtiden begynder at sige fra. De vil ikke blive ved med gratis at lægge en masse tid og penge i at drifte faciliteter, som efterhånden anvendes mere af andre end dem selv og foreningernes egne medlemmer. For 10-15 år siden var brugene af faciliteterne primært de frivillige selv og deres klubkammerater. Nu anvendes faciliteterne af rigtig mange og meget forskellige brugergrupper. Outdoor boomer. Aldrig før har så mange været aktive i naturen. Men de mange brugere skaber et stort slid, som medfører større driftsomkostninger.

Når vi ser på de forskellige driftsmodeller, som vi har beskrevet i denne rapport, så er det tydeligt at hovedparten af modellerne er meget skrøbelige. Langt de fleste driftsmodeller er baseret på én eller få ildsjæle, og mange af driftsmodellerne er baseret på små engangsbevillinger fra år til år. Dermed er driften meget usikker med stor risiko for at både de menneskelige og økonomiske ressourcer ophører. Det er ganske enkelt ikke en langsigtet og bæredygtig drift.

Ovenstående problematikker giver anledning til følgende refleksioner om fremtiden, og overvejelser om hvordan vi i fremtiden kan sikre mere en langsigtet og bæredygtig drift af outdoorfaciliteterne i Danmark.

1) OUTDOORFACILITETERNE SKAL I HØJERE GRAD SES SOM KOMMUNALE IDRÆTSFACILITETER

Naturen er danskernes foretrukne sted til idræt og motion. De seneste tal fra Idrættens analyseinstitut viser, at hele 74% af den

danske befolkning dyrker idræt og motion i naturen (IDAN 2021). De ændrede motionsvaner udfordrer kommunernes forvaltning af idrætsfaciliteter. Det er en kommunal opgave at anlægge og drifte idrætsfaciliteter, som haller, sale og boldbaner. Men hvorfor er det så ikke mere udbredt med kommunal finansiering af anlæg og drift af outdoorfaciliteter? Mange steder i mindre bysamfund står haller og boldbaner halvtomme, mens skov, søer og havne oplever et mylder af idrætsudøvere. Det er tid til at kommunerne får øjnene op for, at idrætten er rykket ud i naturen. Vi taler om mere end 20 forskellige idrætsgrene med et hav af idrætsforeninger over hele landet. Vi taler om løbeklubber, cykelklubber, mtb-klubber, orienteringsklubber, kajakklubber, sejlkлубber osv. osv. Det er foreninger, og de har lige så meget behov for idrætsfaciliteter, som håndboldklubber og fodboldklubber. Det bør være en kommunal opgave at drifte outdoorfaciliteterne. Og kommunen får endda mange gevinster ud af det, som fx bosætning, turisme og

glade og sunde borgere. Vi mener derfor, at vi i de kommende år vil se flere kommunale outdoorfaciliteter.

2) OUTDOORFACILITETERNE BØR SES SOM GOD INVESTERING FOR KOMMERCIELLE AKTØRER

Vi har i denne rapport belyst flere eksempler på, at private skovejere og turistaktører driver outdoorfaciliteter, eller bidrager aktivt til driften af outdoorfaciliteter. Partnerskabsmodeller mellem private og offentlige eller frivillige aktører praktiseres således allerede i dag enkelte steder i Danmark, og vi er overbeviste om, at det er en model, som rummer et stort potentiale. Vi tror, at vi i fremtiden vil se mange flere turistaktører bidrage til driften af outdoorfaciliteter. Vi har allerede set det på en række facilitetstyper. Hoteller og campingpladser flere steder i landet anlægges og drifter faciliteter. Fx paddelbaner og discgolfbaner. Udviklingen i retning af at turistaktører i højere grad drifter outdoorfaciliteter vinder indpas efterhånden som

turister og gæster efterspørger faciliteterne og turistaktørerne begynder at profitere af de gode outdoorfaciliteter og brander deres virksomhed på dem.

3) CROWD MANAGEMENT

Under corona-pandemien så vi hvorledes Egtvedpigens Fodspor (vandrerute) måtte lukke pga. for højt brugerpres. Vi står overfor et paradigmeskifte i den måde vi forvalter natur og landskaber i Danmark. Det handler ikke længere om udelukkende at trække befolkningen ud i skoven, men mere håndtering af menneskemængder. Vi oplever en øget brug af naturen, også blandt nye brugergrupper, og dermed stigende efterspørgsel på outdoorfaciliteter og rekreativ infrastruktur af høj kvalitet. Samtidigt etableres der flere og flere nationalparker, naturparker, geoparker og urørte skove, som forvaltes på baggrund af en samlet overordnet plan. Og med den kommende udpegning af 15 såkaldte Naturnationalparker, kommer der endnu flere områder, som forvaltes ud fra en overordnet koordineret tilgang. Vi tror og

håber derfor, at endnu flere aktører vil tappe ind på disse overordnede planer og visioner for områderne, så der opnås et generelt løft i udbuddet og kvaliteten af faciliteter og rekreativ infrastruktur på områdeniveau. På sigt kan det føre til en bæredygtig og langsigtet driftsmodel for områderne finansieret af nøgleaktørerne i et område eller en region i fællesskab gennem en overordnet model. Vi kender det fra andre lande i de regioner, hvor der er en lang historisk tradition for outdoor (typisk i alperne og i Norge). Disse steder ser man udviklingen af outdooroplevelser som destinationsudvikling, der kommer hele regionen til glæde. Det er historisk betinget, men med udviklingen i både vores oplevelsesbehov, og udviklingen i den organiserede idræt, giver det mening at lade sig inspirere af de udenlandske Crowd management tilgange.

4) DONATIONER FRA BRUGERNE

Langt de fleste af de driftsmodeller, vi har belyst i denne rapport, er baseret på frivilligt arbejde, og på egenfinansiering fra de

frivillige, f.eks. sporlaug og idrætsforeninger. Men som tidligere nævnt, er outdoorfaciliteterne i dag benyttet meget af mange. Og de frivillige har svært ved at klare driftsopgaven, og de mister også motivationen, når de oplever hvordan andre får glæde af faciliteterne uden at bidrage. Derfor er flere og flere frivillige begyndt at opfordre til, at brugerne støtter driften af faciliteten ved at donere et mindre beløb via MobilePay. Vi oplever det f.eks. på mange MTB-spor. Ontrail har endda udviklet et lille skilt med info om muligheden for at støtte sporarbejdet. Og under Corona-nedlukningen i 2020-2021 oplevede vi også, hvordan orienteringsklubberne opfordrede brugerne til at donere 30 kroner, når de løb en orienteringsbane.

Denne form for frivillig brugerbetaling giver på mange måder god mening. Der er mange brugere, som gerne vil støtte de faciliteter, som de sætter stor pris på. Og det gør også, at driften ikke kun påhviler de lokale, men også støttes af turister og gæster, som jo også slider på faciliteterne. Omvendt er

denne frivillige brugerbetaling også problematisk. For det kan udvikle sig i retning af egentlig brugerbetaling, som jo både er urimelig og ulovlig. Urimelig fordi andre idræts- og fritidsfaciliteter er gratis, og stilles til rådighed af kommuner. Ulovlig fordi der er i Danmark er offentlig adgang til stier og veje i skovene (jf. naturbeskyttelsesloven).

Problemet med den frivillige brugerbetaling er, at folk kan føle sig presset til at betale, og det kan i sidste ende afholde folk fra at bruge faciliteterne. Og det kan også have den negative konsekvens, at det begrænser brugerskaren til dem der er særligt interesseret, og det er typisk eksperter. Dermed vil der være mange nye udøvere, børn, uøvede og inaktive folk, som "forhindres" i at komme i gang. Med dette i mente, vil det være bedre med en mere permanent finansiering.

Nr. 30002

Det Hvide Spor Bikepark

Vækkelsen i Det Hvide Hjørde blev
forberedt blev afsluttet i september
2019 i forbindelse med Nationaldagen og
med afskriftet af den Leges kommission.

Den lille Mød Mød rydder for adgang
for planlægning og design af rummet med
Cafeteria som den faglige del af
kommissionen er blevet som en del af
for at undersøge forholdene inden for
den danske lege i skolen. Der er høj
mest, indsigelser og andre elementer
kan give en mere tydelig udfordring.

Denne er ikke under udspil og man
skal på det sidste. For formålet
med det der andre der er ved at
en erfaring, så bliver der en oplevelse
forberedt kan komme til at blive
i Tåpens fælles og det vil være.

[illegible]

Vær god ved biveparken
 Det er lovligt at frivilligt og godt at frivilligt
 eller ansættelse af en.

DRIFTSMODELLER MED FRIVILLIGE RESSOURCER:

- Vesterskoven MTB-spor (s. 12)
- MTB Slettestrand (s. 14)
- Tisvilde Hegn MTB-spor (s. 16)
- Sir Lyngbjerg MTB-spor (s. 18)
- Roskilde Trail MTB-spor (s. 20)
- Faksinge Skov MTB-spor (s. 24)
- Bjerge Skov MTB-spor (s. 26)
- Undallslund MTB-spor (s. 28)
- Find Vej i Præstevang (s. 31)
- Find Vej i Pamhule Dyrehaven (s. 33)
- Find Vej i Boserup (s. 35)
- Find Vej i Lille Hareskov (s. 37)
- Hærvejen i Frederikshavn Kommune (s. 46)
- Thy Cablepark (s. 49)
- Kabelpark Hvide Sande (s. 51)
- Sheltereplads ved Hestehoved
Lystbådehavn (s. 64)
- Grejtrailere i Vordingborg Kommune (s. 69)
- Hummerhuset i Klitmøller (s. 57)
- Sauna ved Hasle Havnebad (s. 71)

DRIFTSMODELLER MED KOMMUNALE RESSOURCER:

- Vesterskoven og Nordskoven MTB-spor (s. 12)
- Roskilde Trail MTB-spor (s. 20)
- Bjerge Skov MTB-spor (s. 26)
- Undallslund MTB-spor (s. 28)
- Find Vej i Præstevang (s. 31)
- Riderute Als (s. 40)
- Camønoen (s. 42)
- Riderute Sydfyn (s. 44)
- Hærvejen i Frederikshavn Kommune (s. 46)
- Thy Cablepark (s. 49)
- Havbadet i Vorupør (s. 53)
- Hasle Havnebad (s. 55)
- Shelterplads på Avernakø (s. 60)
- Millinge Klint lejrplads (s. 62)
- Sheltereplads ved Hestehoved
Lystbådehavn (s. 64)
- Shelters ved Vesteraas (s. 66)
- Grejtrailere i Vordingborg Kommune (s. 69)
- Hummerhuset i Klitmøller (s. 57)
- Sauna ved Hasle Havnebad (s. 71)
- P-plads & servicebygning i Hvide sande (s. 73)

DRIFTSMODELLER MED PRIVATE AKTØRER ELLER KOMMERCIELLE RESSOURCER:

- MTB Slettestrand (s. 14)
- Sir Lyngbjerg MTB-spor (s. 18)
- Langesø MTB-spor (s. 22)
- Faksinge Skov MTB-spor (s. 24)
- Riderute Als (s. 40)
- Camønoen (s. 42)
- Riderute Sydfyn (s. 44)
- Kabelpark Hvide Sande (s. 51)
- Millinge Klint lejrplads (s. 62)
- Shelters ved Vesteraas (s. 66)
- P-plads & servicebygning i Hvide sande (s. 73)

